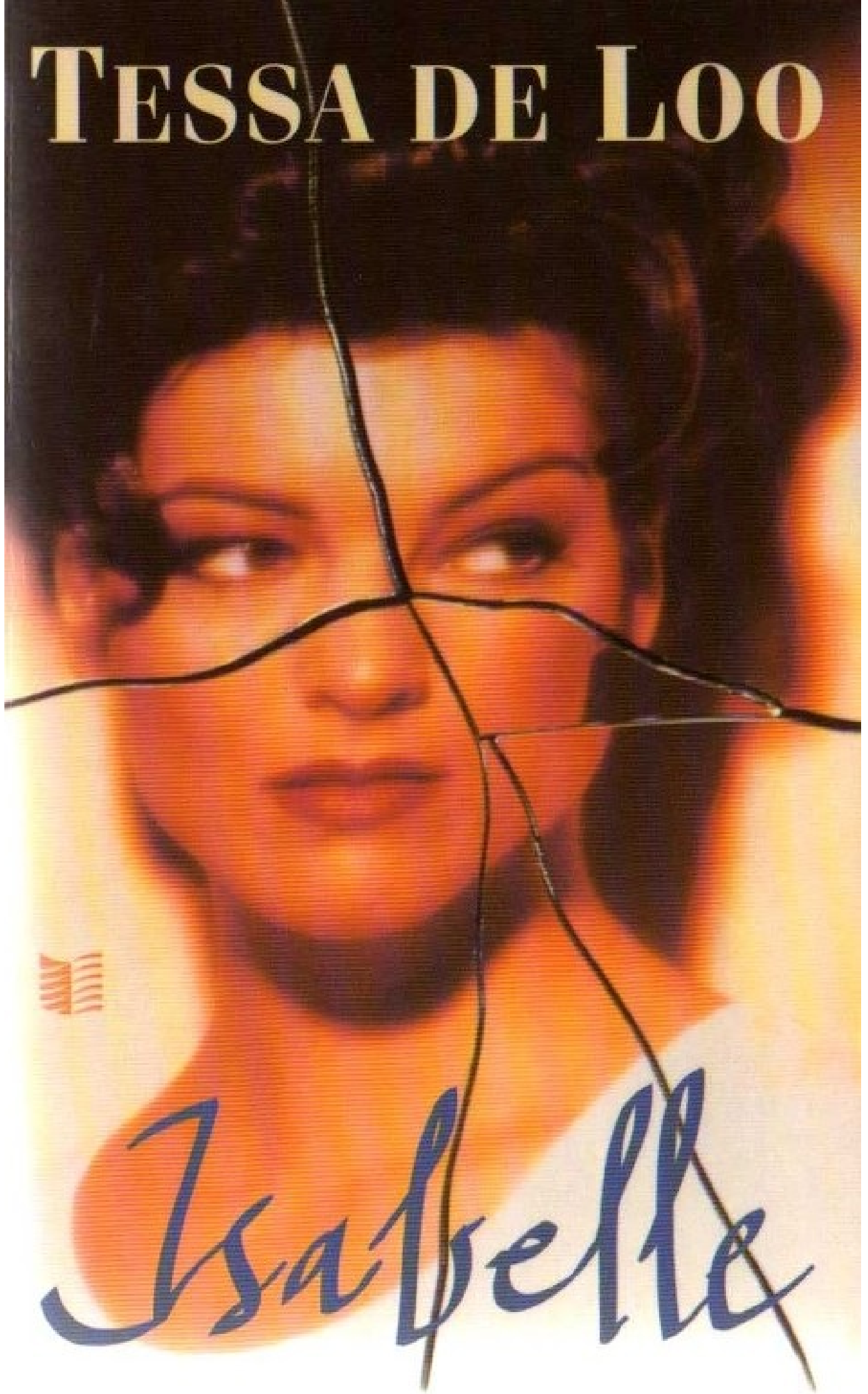

TESSA DE LOO

Isabelle

Tessa de Loo

Isabelle

De meisjes van de suikerwerkfabriek

Meander

Het rookoffer

De tweeling

Alle verhalen tot morgen

Toen zat Lorelei nog op de rots

Hoofdstuk 1

Niet lang geleden verdween in Auvergne, een streek in Frankrijk die vermaard is om zijn uitgedoofde vulkanen, groene kratermeren, met amethyst geplaveide wegen en huizen van zwarte Volvicsteen, op klaarlichte dag de beroemde filmster Isabelle Amable. Men was geschokt. Hoe kon dit gebeuren, in een modern land met een groot internationaal aanzien, met talloze kerncentrales, een land dat atoomproeven deed in overzeese koloniën? Kon dit land de veiligheid van zijn burgers wel waarborgen? Radio en televisie, kranten en weekbladen maten breed uit over de vermissing en de kolossale opsporingsactie die op gang kwam.

Bijgestaan door verontruste streekbewoners kamde de politie met honden het hele gebied uit. Ze zochten op de onafzienbare heidevelden, in de kastanjebossen, langs steile berghellingen, in ravijnen en bergstromen, in grotten en spelonken, hoog op de koude, winderige toppen van de spitse Puys en de stompe Plombs, ze zochten op de door lavastromen gevormde plateaus waar nu vruchtbare weidegronden waren, ze zochten in de bouwvallige Burons waar de herders plachten te schuilen, ze zochten in het zwarte water van de Gours, ze zochten in het veenmos van de moerassige Sagnes, maar nergens werd ook maar een spoor van haar gevonden. Het leek of ze spontaan ten hemel was gevaren - het leek of de aarde zich gulzig had geopend. Keer op keer werd het laatste moment waarop zij levend was gezien gereconstrueerd. Sinds begin juni logeerde ze bij haar ouders op het landgoed Le Pompon, om weer op krachten te komen na de enerverende opnamen van haar laatste film. Een lange wandeling in de bergen was een dagelijkse gewoonte van haar geworden.

‘Daar knapte ze zo van op,’ verdedigde Isabelle’s moeder haar dochter tegen de insinuatie van een jonge journalist van de Gazette d’Auvergne dat Isabelle haar noodlot zelf had opgezocht door er zonder gezelschap op uit te trekken.

‘Vond ze het niet eng om alleen op pad te gaan?’ drong hij aan.

‘Ach nee,’ snikte mevrouw Amable, ‘wat kan hier nu gebeuren? Het is hier zo vredig. Isabelle is hier opgegroeid, als kind zwierf ze al door de bossen...’

‘Was ze dan niet bang voor het Beest van Gévaudan?’ vroeg hij sensatiebelust.

‘Wat voor beest?’ Angstig sperde ze haar betraande ogen open.

‘Het Beest van Gévaudan dat, niet ver hiervandaan, tussen 1764 en 1767 het Plateau van Gévaudan terroriseerde. Meer dan honderd personen werden gruwelijk verminkt teruggevonden. Men was het er algemeen over eens dat dit alleen het werk van een weerwolf kon zijn.’ ‘Meneer,’ kwam Isabelle’s vader tussenbeide, ‘dat is ruim tweehonderd jaar geleden. Wilt u alstublieft uw griezilverhalen voor u houden, mijn vrouw is al genoeg van streek.’

Gaspard Peyrol, een pafferige boer met een gezicht in de kleur van bloedworst, viel de twijfelachtige eer ten deel Isabelle het laatst te hebben gezien. Hij had haar langs zijn huis zien komen in een gebloemde zomerjurk, op rode schoentjes met hoge hakken en een riempje om de hiel. Hoe haalt iemand het in zijn hoofd op zulk schoeisel een bergpad te beklimmen, had hij zich afgevraagd. Verder had hij geen aandacht aan haar besteed. 'Ik was mijn kazen aan het keren,' zei hij.

Ook Jeanne Bitor werd ondervraagd. Zij woonde, in gezelschap van twee pitbullterriërs, een kilometer bergopwaarts voorbij Peyrol, in een eeuwenoude boerderij van grijze trachiet met lavaleien op het dak en stapels brandhout onder het scheefgezakte, beschimmelde balkon. Zij wist nergens van, zei ze stuurs, ze had wel wat anders te doen dan de hele dag voor het raam te staan. Waarmee zij het dan zo druk had? Wel, zij werkte tot middernacht in het dorpscafé en overdag maakte ze schilderijen, een dubbele taak dus. Men liet haar snel gaan, zo ontmoedigend en onaangenaam was het om met haar te spreken en haar aan te zien. Bezitten de vrouwen van Auvergne doorgaans een aardse, blozende schoonheid, deze getuige was van zo'n zeldzame lelijkheid dat zij met recht het zoveelste wonder der natuur genoemd mocht worden in deze aan natuurwonderen zo rijke streek. Zij was lang, dun en knokig. Waarschijnlijk had ze zich al in de puberteit de gewoonte aangemeten haar rug te krommen, deels om haar lengte minder in het oog te doen lopen, deels om haar platte borst te verdonkeremanen. Boven die gebogen rug stak de kop met de lange scherpe neus en de puntige kin - waartussen de ingevallen mond met een vermolmd gebit in het niet verdween - beschuldigend als een priemende wijsvinger naar voren. Had een weelderige haardos een en ander misschien nog kunnen camoufleren, zij was sinds haar geboorte nooit verder gekomen dan wat schamel, kleurloos nesthaar dat met een elastiekje op het achterhoofd bijeen werd gehouden. Haar kleine, half toegeknepen ogen, die door dikke brilleglazen wantrouwend op de ambtenaren uit het politieapparaat gevestigd waren, veroorzaakten bij de dienstdoende heren een groot onbehagen. Zij lieten haar dus gaan en slaakten een zucht van verlichting toen de deur met een mannelijke klap achter haar dichtviel. De geestigste onder hen maakte de opmerking dat zij haar naam met recht eer aandeed: Bitor was immers een verbastering van Butor, dat reiger betekent.

Al met al had de opsporingsactie niet meer opgeleverd dan het idyllische beeld van Isabelle die op naaldhakjes de berg opklauterde.

De media compenseerden het gebrek aan gegevens die nieuw licht op de zaak wierpen op hun eigen manier: Isabelle verkeerde in een depressieve toestand - haar werden geen interessante rollen meer aangeboden, scandaleuze affaires met invloedrijke mannen hadden haar uitgehold, haar stiefvader had haar als

kind verkracht, haar minnaar had haar verlaten voor een ordinaire toneelspeelster, diep in haar hart verlangde zij naar een kind maar haar carrière liet dit niet toe...

Maar omdat er in de wereld elke dag, ieder uur, een overvloed aan sensationele gebeurtenissen plaatsvindt, verflauwde de aandacht van de pers ten slotte.

En ook de commissaris van politie die, wanneer men de moed dreigde te verliezen, in navolging van Joseph Charles Alexandre, de vijftiende-eeuwse kasteelheer van het naburige slot Anterroche, herhaaldelijk heldhaftig had geroepen: 'Impossible n'est pas Français,' ook hij gaf het op. Er verdwenen in Frankrijk per jaar duizenden mensen, zei hij. Het was onmogelijk de gangen van al deze mensen na te gaan, te meer omdat men de handen vol had aan degenen die, in plaats van verdwenen, juist hinderlijk aanwezig waren.

Alleen Bernard Buffon, onderwijzer op de dorpsschool, berustte niet. Hij had met hart en ziel aan de speuractie deelgenomen en verkeerde nog steeds in een toestand van diepe verslagenheid over de onbegrijpelijke verdwijning.

Hoofdstuk 2

Na het verplichte bezoek aan de commissaris van politie haastte Jeanne Bitor zich naar huis. Bij elke driftige stap spatten er steentjes op uit het pad, om achter haar kletterend naar beneden te vallen. Die beuzelpraat had haar een hele ochtend gekost, een onmisbare ochtend in het onlangs op gang gekomen artistieke proces dat haar helemaal absorbeerde. Nu moesten de werkzaamheden van vandaag in het keurslijf van één middag geperst worden. Toen ze haar huis naderde verzachtte het opgewonden geblaf van de honden haar ergernis. Ze liep naar de achterzijde van het huis om de betraliede kennel te openen. Onstuimig sprongen de honden tegen haar op, haar koude, benige handen warm likkend en vol genegenheid hun snuiten in haar kruis duwend. ‘Rustig, rustig, lieve schatten,’ zei Jeanne.

Ze stoven voor haar uit de keuken binnen. Die stond bol van de rottingslucht van pens die de hele ochtend op het vuur had staan sudderen. De honden renden euforisch naar hun bakken, wetend dat zich daar binnen afzienbare tijd de grijsbruine hompen zouden bevinden die deze verrukkelijke geur afscheidde.

Jeanne tilde de pan van het vuur, goot het kokende water af, liet er koud water overheen stromen en sneed met een groot mes de pens in stukken, die ze in de etensbakken liet glijden. Terwijl de honden ze grommend van welbehagen verslonden, sneed ze voor zichzelf op de keukentafel een stuk grauw brood af, drapeerde er een lap ham overheen, vulde een kom met melk en begon staande te eten.

Peinzend staarde ze naar de Plomb du Cantal, die in de verte oprees achter een beboste vallei waar een glinsterend riviertje doorheen kronkelde. Daarachter lag, tegen de wand van een ontoegankelijke rots, het stadje Murat. Ooit had op die rots de onneembare burcht van de burggraven van Bonnevie gestaan volgens een met de hand geschreven codex, die men in het provinciaal museum kon inzien, priemden drie spitse torens de hemel in, die Le rat blanc, Le rat gris en Le rat noir werden genoemd. Van deze graven die door de omwonenden vol vrees en eerbied Les Barons de la Montagne werden genoemd, zouden Jeanne en haar broers in de vrouwelijke linie afstammen. Dit had haar vader zich ooit half schertsend, half serieus laten ontvallen.

Bij de gedachte aan haar vader verslikte ze zich. Ze zette de kom melk aan haar mond en dronk hem achter elkaar leeg. Met haar vingers op het blad van de tafel trommelend at ze verder.

Zelf kwam haar vader uit een familie van boeren, voddenrapers en rooiers van de gentiaanwortel voor de bereiding van een vanouds vermaard aperitief. Of de halfslachtigheid waarmee hij de mededeling had gedaan het gevolg was

van frustratie, omdat zijn eigen familie nooit iets had voorgesteld, of voortspoot uit het feit dat hij ondanks zichzelf geïmponeerd was door een voorrecht dat alleen zijn vrouw en kinderen ten deel viel - Jeanne zou het nooit weten, want hij leefde niet meer. Dat haar vaders scherts ook kon voortkomen uit ongeloof, ja dat hij het idee alleen al misschien belachelijk had gevonden, kwam niet in haar op. Het besef uit een gevreesd, roemrucht geslacht te stammen, al was het dan via een zwakke moeder die aan tuberculose bezweek toen Jeanne vier was, vatte onmiddellijk gretig post in haar verbeelding; het verschafte haar precies de achtergrond waar het haar tot dan toe aan ontbroken had.

Van het begin af aan was het haar duidelijk geweest dat de drie torens haar en haar twee oudere broers representeerden: ondanks kun lelijkheid - dat zat in de familie - hoog verheven boven heuvels en dalen, en boven het gepeupel dat zich daartussen roerde. Veel later pas, toen de broers al lang het huis uit waren en zelden iets van zich lieten horen, was ze de bijnamen van een betekenis gaan voorzien.

Met het brood in de hand liep ze om de tafel heen tot vlak bij het raam. Op dit uur van de dag hing de hitte trillend boven de grond, een zinsbegoochelende tremor in de lucht die een verdovende uitwerking kon hebben op wie er te lang naar keek.

Le rat blanc, dat was haar ongetrouwde oudste broer. Wit was de kleur van reinheid en zuiverheid en als zodanig precies van toepassing op de mateloze goedhartigheid die dwars door zijn lelijkheid heen schemerde en aan zijn trekken iets innemends gaf. Hij was plattelandsdokter in een mijnstreek in het noorden. Als arts stond hij voor het leven: hij zou het tot zijn laatste snik verdedigen, verlengen, redden.

Le rat gris was haar andere broer. Het grijs, als mengsel van zwart en wit, sloeg niet alleen op de oneindige saaiheid en braafheid van zijn karakter, maar ook op datgene wat hij in de uitoefening van zijn beroep voor de mensen betekende: als pastoor in een voorstad van Parijs begeleidde hij hen zowel bij hun geboorte als hun sterven.

Dat zijzelf Le rat noir was leed geen twijfel. Sinds haar moeder, gestikt in bloed en slijm, haar alleen had achtergelaten in een huishouden van mannen, was ze vervuld van alles wat met verval, vergankelijkheid, de dood te maken had. In de herfst, als alles afstierf, bloeide zij op. Wanneer ze de geur van rottend blad, beschimmelde houtstronken en paddestoelen opsnoof stroomden de levenssappen in versneld tempo door haar lichaam. In de schilderkunst was ze zich meer en meer gaan toeleggen op het vereeuwigen van de vergankelijkheid - op het oog een contradiction- terminis, maar in olieverf een zeer goed te verwezenlijken ambitie. Ze had ontdekt dat de vergankelijkheid zich het best liet afbeelden in series. Zo had ze in een verfijnde, gedetailleerde stijl een aantal portretten gemaakt van een dode haas, die ze in een strik in het

bos had gevonden. Op het eerste schilderij lag hij languit op een paarse, fluwelen doek, de bolle ogen gebroken, de bek halfopen, maar de snorharen, de lange oren, het pluimstaartje nog krachtig overeind en de vacht nog levendig naglanzend. Op het volgende schilderij hadden de maden zich over hem ontfermd; ze krioelden in zijn doffe vacht, zijn ogen, zijn oren. Donker vocht sijpelde in het fluweel. De oren lagen geknakt naast de kop. Het pluimstaartje was verdwenen. Het laatste schilderij toonde zijn afgekloven skelet, een prachtig lijnenspel van wervels en botten dat scherp afstak tegen het donkere fluweel. Op dezelfde manier had ze muizen, ratten, insecten, vogels, konijnen, vissen, kippen, ja zelfs een vroeg gestorven zuiglam vereeuwigd; van sommige dieren bestonden er zes, zeven afbeeldingen in de verschillende fasen van hem doodsslaap. In de loop der tijd was ze zichzelf als een kenner van de afbraak gaan beschouwen.

Met de rug van haar hand veegde ze de broodkruimels van haar mond. Tegelijk met het mechanisme van de kauwbeweging stopte dat van haar dagdromen. Ze liep naar het fornuis om een aftreksel van linzen in een geëmailleerd pannetje op te warmen. Toen het kookte goot ze het dampend in de kom waaruit ze melk had gedronken en riep de honden, die verzadigd hun snuiten schoonlikten. En passant tilde ze een sleutelbos van een spijker naast de deur. Daarna liep ze de gang in. Het geluid van haar voetstappen op de plavuizen galmde hol tussen de muren van ruwe, ongeplamuurde stenen. Ze bukte zich om een roestige sleutel in de deur van de kelder te steken.

‘Kom schatten,’ zei ze, de kelderdeur opentrekkend. Nu volgde het snelle getrippel van hondepoten die de keldertrap afrenden. Met moeite hield Jeanne de kom soep recht.

‘Le déjeuner!’ riep ze. De aankondiging verplaatste zich schrill en dwingend door de immense, halfduistere ruimte waarin alleen bovenin, door een klein rooster, enig daglicht doordrong.

Op een geïmproviseerd bed van stobalen lag een blonde vrouw in een vuile bloemetjesjurk. Ze lag op haar rug en staarde, zonder op de komst van Jeanne en haar honden te reageren, wezenloos naar het plafond.

Hoofdstuk 3

Bernard Buffon stond al een uur in La Truite Dorée en leunde terneergeslagen op de tapkast. Van de favoriete gespreksonderwerpen in de kroeg - politiek, auto's, landbouwsubsidies, het weer - won de Tour de France het glansrijk in deze tijd van het jaar. Een renner uit de streek, Alain Puysson, had hoge ogen gegooid; men verschilde van mening over zijn kansen voor de toekomst.

Bernard moest zichzelf geweld aandoen om zijn afkeer van sport te verbergen. Sport diende, meende hij, om de leegheid van geest te verdoezelen en te compenseren, en om de aangeboren mannelijke agressie die anders zou ontaarden in oorlog af te reageren. Hij haatte het mannelijkheidsvertoon, het patriottisme, de heldenverering, het gespeculeer, de valse verbroedering die de sport schiep. Als al deze energie nu eens ten bate van kunst en wetenschap kon worden aangewend, hoe anders zou de wereld er dan uitzien.

Door al die opwindning rond de Tour kreeg de missie die hem, tegen zijn natuur in, nu al dagenlang elke avond naar het café voerde, weinig kans. Hij ging erheen om zijn oor te luisteren te leggen wanneer het gesprek over de gewone, dagelijkse dingen ging; hij wachtte geduldig op een verspreking, een zinspeling, de ongewilde bekentenis van een dronkelap, die de door hem in stilte ontwikkelde theorie over de verdwijning van Isabelle Amable zou bevestigen.

De mannen van het dorp waren simpel van opvattingen, bijna primitief. Net als hun voorouders leefden ze voornamelijk van de veeteelt en de kaasmakerij. Een enkeling werkte in de Michelin-fabrieken in Clermont-Ferrand. Voor de Franse revolutie had een zekere Legrand d'Aussy over de Auvergnat geschreven: 'Hij wordt niet snel enthousiast. Hij is koud en serieus. Om hem uit deze staat van apathie te halen moet men hem diep ontroeren.'

Wat zou er gebeuren als het gemoed van zo iemand bewogen werd door de uitzonderlijke verschijning van Isabelle Amable, midden in de natuur die soms iets van het beest in de mens losmaakt? Seksueel kort-gehouden als hij werd, door zijn vrouw, de kerk, de sociale controle van het dorp, moest hij wel in verwarring raken. De fragiele schoentjes, de heupen die bij elke stap het geweten in slaap wiegden, het blonde haar dat oplichtte in de zon. Het bloed dat door zijn aderen joeg bracht hem in een toestand van erogene bedwelming die aan verstandsverbijstering grensde.

Bernard, als stille aanbieder van Isabelle, kon het zich levendig voorstellen. Hij begreep ook dat deze dorpeling, nadat hij zich had laten meeslepen door die ene, allesoverheersende emotie, ten prooi zou vallen aan een andere: de angst.

Misschien lag het lichaam van Isabelle ergens in een hooischaar, een

boomgaard, een waterput Toen de opwinding rond de Tour verstomde ondernam hij een wanhoopspoging. ‘Die arme Isabelle,’ zei hij, zich tot Gaspard Peyrol wendend, ‘ze zal nooit weten wie de Tour wint.’

‘Die?’ Peyrol kneep zijn varkensoogjes tot spleetjes. ‘Die had alleen belangstelling voor zichzelf.’

‘Hoe kom je daar zo bij, Gaspard?’

Peyrol lachte fijntjes. Hij bestelde twee glazen cognac die door Jeanne Bitor geruisloos werden neergezet. Haar ondoorgrondelijke, uit steen gehouwen gezicht deed Bernard denken aan de prehistorische koppen op Paaseiland, die nog altijd een onopgelost mysterie vormen. Peyrol goot een straaltje cognac in zijn keelgat en sloot zijn ogen in volledige overgave.

‘Ik weet wat ze daarboven ging doen,’ zei hij zacht, ‘ik ben haar een paar keer gevolgd.’

‘Gevolgd?’ Een plotseling opkomende spanning schroefde Bernards keel dicht.

‘Jawel.’ Peyrols huid glom alsof hij hem in de boenwas had gezet. Hij nam nog een slok en bracht toen zijn dikke kop vlak bij die van Bernard. ‘Ik liep achter haar aan. Zij zag mij niet, ik haar wel. Ze liep door het bos tot aan de brug. Daar verliet ze het pad, deed haar schoenen uit en klauterde over de rotsblokken langs de beek. Zo’n tweehonderd meter vanaf de brug, bij een waterval, verbreedt de beek zich. Ken je die plek?’

Bernard schudde zijn hoofd.

‘Het is een klein, rond bassin. Je kunt er zwemmen. Er komt nooit iemand.’ Peyrol staarde peinzend in zijn glaasje alsof hij Isabelle erin zag rondzwemmen.

‘En...drong Bernard aan.

‘Dan trok ze alles uit, Bernard,’ fluisterde Peyrol, ‘alles. Ze sprong bloot in het water. Het is koud, kerel, ijskoud. Maar zij zwom rustig een aantal rondjes, op d’r buik, op d’r rug. Alleen haar hoofd en haar borsten staken boven het water uit, prachtig. En ik zat de hele tijd achter een struik! Gaspard, zei ik tegen mezelf, jij hoeft niet naar de bioscoop, je hebt hier gratis film.’

Bernard knikte verward. Hij had het gevoel of er een afschuwelijke grote vis aan zijn lijn spartelde die hem ieder moment het water in kon trekken.

‘Als ze er genoeg van had kroop ze op de kant en ging op een rots in de zon liggen drogen. Ze was verdomde bruin, van top tot teen. En dan, als ze zo een tijdje gelegen had...’ Peyrol haperde. Hij keek slinks opzij naar Bernard, zette het glas aan zijn mond en leegde het in één teug. Toen legde hij met een intiem gebaar een hand op Bernards schouder en bracht zijn grote zinnelijke mond vlak bij diens oor. ‘Dan deed ze het met zichzelf.’

Bernard slikte. ‘Je... je bent me er een, Gaspard...’ stotterde hij. Hij was geschokt Deze dingen wilde hij niet weten over zijn oogappel. Het idee dat zij op klaarlichte dag, vanuit het kreupelhout zichtbaar voor iedere pummel uit

het dorp, aan zichzelf vrijmoedig weldaad voltrok die de hele mannelijke soort overbodig maakte, stond hem tegen. Een loodzware somberheid schoof als een zwarte kap over hem heen. Daarbinnen hing een bedompte, onzuivere lucht, waarvan hij het benauwd kreeg. Hij zocht naarstig naar een vleugje verse zuurstof: wie garandeerde dat Peyrol de waarheid sprak? Vertoonde deze bekentenis geen grote gelijkenis met de wensdroom van een overjarige, gefrustreerde boer die alleen nog in staat was zich vol te proppen met eten? ‘Ben je haar op de dag dat ze verdwenen is ook gevolgd?’ zei hij zacht. Peyrol week achteruit. Het onderonsje was op slag afgelopen. ‘Nee,’ riep hij, ‘ik had het veel te druk, verdomme, anders was het misschien helemaal niet gebeurd.’

‘Was wat niet gebeurd?’

Peyrols kop was gezwollen; het leek of er in alle holtes van de schedel lucht zat. Zijn huid stond strak gespannen alsof hij ieder ogenblik kon barsten. Ziet een moordenaar er zo uit, dacht Bernard, een amateur die de gedachte aan moord niet kan verdragen?

‘Ik weet niet,’ hakkelde Peyrol, ‘misschien had ik kunnen ingrijpen.’

Hoofdstuk 4

De honden struinden verwoed snuffelend door de kelder, alsof het er wemelde van de interessante sporen. De enige sporen echter die zij roken waren die van de twee honden die zijzelf de vorige dag en de daaraan voorafgaande dagen geweest waren.

Jeanne snoof vol welbehagen de mufte schimmel-lucht op. Ze zat wijdbeens op de keldertrap en liet haar kennersblik over Isabelle glijden die apathisch haar kom leeg lepelde.

Was er, vergeleken bij de vorige dag, iets veranderd? In de holttes rond de ogen, de schaduwen onder de jukbeenderen, de knokigheid van armen en benen? Was de donkere plek op haar hoofd, veroorzaakt door de uitgroei van het geblondeerde haar, groter geworden? Stonden de blauwe ogen matter? Hadden de kloofjes in de huid zich dieper ingevreten? Was er iets veranderd in de structuur van de huid? Was deze nog bleker geworden? Schenen er meer blauwe aderen doorheen? Waarom werd ze niet vuil? Jeanne had het machteloze vermoeden dat Isabelle zich waste met haar eigen speeksel. Al kijkend werd ze door ongeduld bevangen. Haar handen begonnen te prikken, een rilling trok langs haar ruggegraat, een grote ongedurigheid overviel haar. ‘Aan het werk!’ riep ze toen Isabelle de kom aan haar mond zette voor de laatste slok. Ze stond op en sloeg met haar handen op haar dijen. ‘Jules, Jim!’ De honden staakten onmiddellijk hun gewroet.

‘Schoonheid, kom, de dag is al half voorbij!’

Isabelle kwam moeizaam overeind. Ze wankelde en kneep gepijnigd haar ogen dicht. Maar de honden gaven haar, met hun snoeten tegen haar kuiten stotend, te verstaan dat ze op moest schieten. Jeanne nam de kom van haar over en duwde haar gehaast voor zich uit de trap op. In de gang waren alleen Jeanne’s voetstappen en die van de honden hoorbaar. Isabelle’s blote voeten maakten geen enkel geluid, alsof ze al tot het rijk der geestverschijningen behoorde. Jeanne opende een massief eikehouten deur die toegang gaf tot een ruime kamer met ramen op het noorden. De kale, witgepleisterde muren werden alleen onderbroken door een monumentale schouw van zwarte lavasteen. De kamer werd gedomineerd door een ezel waarop een doek stond van forse afmetingen, omgeven door tafels met verfpotten en kwasten. Op een verhoging stond een antieke canapé, door Jeanne aangeschaft vanwege zijn grote gelijkenis met die op het beroemde schilderij dat Jaques-Louis David in 1800 had gemaakt van madame Récamier, de beroemde maîtresse van Chateaubriand. Er was een verschil: had het daarop afgebeelde meubelstuk een bronskleurige bekleding, deze rustbank was overtrokken met fluweel in de kleur van donkerpaarse, in het diepst van de kelk naar zwart neigende viooltjes.

Ze gingen snel over tot de dagelijkse routine. Terwijl Jeanne voorbereidingen trof voor het schilderen, strekte Isabelle zich uit op de canapé in een houding die, op voorschrift van Jeanne, het midden hield tussen zitten en liggen. In dezelfde houding zat-lag ook madame Récamier, gekleed in een sobere, witte jurk waarvan de rok sierlijk tot op de grond afhing, terwijl Isabelle haar kleren uit moest trekken en bewaakt werd door twee wachters van vlees en bloed die zich, schijnbaar sluimerend, aan weerszijden van de bank posteerden. Al werd hun beeltenis niet op het doek vastgelegd, zij waren toch in hoge mate aanwezig.

Jeanne's manier van schilderen was verre van ontspannen. Met verbeten samengeknepen lippen stond ze achter haar ezel. Koortsig glanzend gingen haar ogen van het doek naar het origineel en weer terug. Het probleem van wervelkolom en ribben slokte haar op. In de huid, die nog maar een afschaduwing was van de gladde, smetteloze volmaaktheid van weleer, profileerden zich van dag tot dag steeds meer de ribben en de wervelkolom waarin ze de ene keer zeventien, de volgende keer achttien knobbels telde. Die vage overgang van gaafheid naar verval - waar het haar om te doen was - plaatste haar voor ongekende technische problemen. Tegelijk hield het besef dat dwars door het, ooit door miljoenen aanbeden, omhulsel het skelet schemerde, haar in een voortdurende staat van opwinding. De dood deed sluipenderwijs zijn intrede, zoals de dag onmerkbaar overgaat in de nacht. Dit ging gepaard met nauwelijks waarneembare schaduwen op de huid, die Jeanne met een gewaagd mengsel van blauw, paars, roze en grijs probeerde te benaderen.

Hierbij vergeleken was het in het begin gemakkelijk gegaan. Ze had een schilderij van Isabelle gemaakt dat haar nog niet verlepte schoonheid in ondraaglijk volle luister toonde. Daar lag het lichaam waaraan vanuit warme, donkere zalen het bioscooppubliek zich avond aan avond vergaapt had. Daar lag ze, fee en vamp, meisje en vrouw, nimf en hoer. De bedrieglijke platinablonde, blauwogige lieftalligheid - een orchidee die haar prooi lokte met haar bedwelmende geur en paradijselijke schoonheid, om daarna haar bloembladeren als de klem van een ratteval dicht te klappen zodat hij daarbinnen in de kleffe honingzee jammerlijk aan zijn eind kwam. Dit was de vleesgeworden verleidelijkheid, dit was alles wat Jeanne niet was, dit was het toppunt van onrechtvaardigheid: Isabelle's buitengewone schoonheid was niet haar eigen verdienste, ze was gewoon zo geboren. Bewonderaars, aanbidders, minnaars... tederheid, hartstocht... alles viel haar in de schoot om de simpele, stompzinnige reden dat zij mooi was.

De eerste weken had Jeanne geschilderd in een toestand van euforie en ademloze haast, die het gevolg waren van een niet aflatende overwinningsroes: alles was volmaakt volgens plan verlopen.

Met geen ander wapen dan haar honden was ze Isabelle op enige afstand

gevolgd. Er hing een zware stilte, die veroorzaakt werd door de hitte. Zelfs de krekels zwegen. De bomen stonden roerloos alsof elke beweging hen zou uitputten. Maar Isabelle klauterde monter en zwierig tegen de berg op, als betrof het een film (waarin de heldinnen doorgaans onaangetast - het haar nog in model - de grootste calamiteiten doorstaan).

Schril contrasterend met de middaghitte heerste er in leanne's hoofd en hart een buitengewone koelte, een haast Olympische onverschilligheid. Deze was een automatische reactie op het dagenlang aanhoudende, zinderende gevoel van roekeloosheid waarmee het beramen van het plan gepaard was gegaan. Ten slotte was ze er zozeer van in de ban geraakt, dat de praktische uitvoering bijna overbodig was geworden: de droom zelf gaf al bevrediging. Maar ze had zichzelf tot de orde geroepen: het was echt iets voor een vrouw om aan dromen alleen genoeg te hebben.

Na al die dagen van zichzelfbevruchtend enthousiasme bleek de verwezenlijking van het plan een nuchtere, kille aangelegenheid. Ze was niet meer dan een eenpersoonsleger dat instructies uitvoerde. Instructies van wie? Van de natuur en haar ijzeren wet dat alles wat zij aan schoonheid voortbrengt, ook weer door haar wordt afgebroken.

Toch werd ze, heimelijk, achter Isabelle aan lopend, even overvallen door de onaangename gedachte dat ook zij nu, als zoveelste bezetene, de schoonheid achterna liep. Maar ze drukte deze inval meteen de kop in: in werkelijkheid immers dreef zij de onwetende, naïeve Isabelle voor zich uit, rechttoe rechtaan in de richting van haar val.

Nadat Isabelle bij de brug linksaf was geslagen wachtte Jeanne nog geruime tijd. Vanaf de brug staarde ze naar de beek, die tussen de stenen door kolkte, en verbaasde zich over haar eigen kalmte. Beheerst begon ze aan de klimtocht over de rotsblokken, tussen de tanden sissend om de honden bij zich te houden.

Isabelle dreef op haar rug op het rimpelloze water van de kleine lagune, waar kromgegroeide acacia's zich als parasollen beschermend overheen bogen. Ze neuriede een liedje. Dit schouwspel was niet nieuw voor Jeanne. Zich tot bloedens toe op de lippen bijtend had ze het enkele malen vanachter een rotsblok gadeslagen. Een keer had ze tot haar ontsteltenis gemerkt dat ze niet de enige was. Haar buurman, Peyrol, had zich verdekt opgesteld achter een bosje. Zijn hemdsmouwen opgestroopt-waarbij een onduidelijke tatoeage op de purperen arm zichtbaar werd - en met een naar beneden bungelende bretel betastte hij zichzelf vol overgave. Terwijl ze de honden in hun nekvel greep om te voorkomen dat ze zich op de overjarige Dionysus zouden storten, had ze met een mengsel van nieuwsgierigheid, weersin en minachting de eindfase van deze bedrijvigheid afgewacht.

Voorzichtig omtrekkende bewegingen makend controleerde Jeanne of Peyrol zich ook ditmaal ergens schuilhield. Daarna daalde ze langzaam af naar het

water, een blauw iriserend oog in de diepte, om zich met haar adjudanten zwijgend op een platte rots te posteren die zich twee meter boven de waterspiegel verhief.

Isabelle staakte haar lied. ‘Oh Capri, c’est fini...’ stierf langzaam weg, opgenomen in het geruis van de beek. Met een hand boven haar ogen tegen de zon in kijkend nam ze verbaasd en geërgerd de verstoorders van haar intieme ritueel in zich op. Ze begon zenuwachtig te lachen en riep quasi-luchtig: ‘Bonjour.’

Jeanne beantwoordde haar groet niet. Ze knipte bijna onhoorbaar met haar vingers, waarop de honden eendrachtig in de diepte sprongen. Snuivend en proestend gleden de gedochten door het water.

‘Haal die honden terug, wil je?’ riep Isabelle.

Jeanne, vanaf haar rotsblok, lachte. De onverschilligheid was verdwenen. Ze genoot van het tafereel: de twee onnozele, maar levensgevaarlijke honden en daartussen de kwetsbare naaktheid van de in het nauw gebrachte schoonheid. Er was maar één plek waar men vanuit het water op de oever kon klimmen. Isabelle zag zich de mogelijkheid van een haastige aftocht versperd door de twee honden die maar heen en weer bleven zwemmen.

‘Hé!’ herhaalde Isabelle met overslaande stem, ‘roep die beesten terug!’

‘Als je doet wat ik zeg,’ zei Jeanne.

‘Ja, ja!’ riep Isabelle, de armen kruiselings voor de borst gevouwen.

‘Jules, Jim!’ Meer uit machtsvertoon dan uit noodzaak floot Jeanne op haar vingers. De honden hieven hun koppen in haar richting, zwommen naar de oever, krabbelden uit het water en begonnen zich droog te schudden - twee fonteinen waarin alle kleuren van de regenboog fonkelden. Jeanne gebod hen bij haar te komen, waarna ze gedrieën vanaf het plateau toekeken hoe Isabelle rillend uit het water kroop en haastig haar bloemetjesjurk over haar natte lichaam liet glijden. Ze stapte in een minuscuul slipje, pakte haar schoenen en wierp een vernietigende blik op Jeanne en haar metgezellen. Daarna koos ze met een snelle, vorsende blik de beste vluchtroute en hees zichzelf, haar roodgelakte nagels als een kat in een rotsblok klauwend, krampachtig omhoog.

‘Hé!’ riep Jeanne, ‘kom terug, je bent nog niet van ons af!’

Maar Isabelle zette haar poging zich zo snel mogelijk uit de voeten te maken onverstoorbaar voort.

‘Vooruit!’ siste Jeanne. De honden sprongen van het plateau af en renden schrill blaffend achter Isabelle aan. Van schrik liet ze een schoen vallen.

Jeanne zag hem op een steen stuiteren en een zachte landing maken op een driehoekje kiezelwit zand. Even was er een moment van stilte te midden van alle beweging. Daar lag, een rustpunt in de tijd, het absurde voorwerp, een bizar rood gebruiksartikel, merkwaardigerwijs bestemd om op te lopen. Nooit in haar leven had Jeanne zo iets aan haar grote voeten gehad. Op zulke hakjes

zou ze eruitzien als een travestiet.

‘Roep die rothonden terug!’ gilte Isabelle.

Ineengedoken zat ze op een hoog, puntig rotsblok waar de honden grommend tegenop sprongen.

‘Als je nu eens eindelijk luistert!’

Opnieuw floot Jeanne de honden terug. Gewillig liet Isabelle zich van de steen afglijden. Ze keek met gefronste wenkbrauwen omhoog naar het driespan, scheen zich te beraden, griste het schoentje uit het zand en liep traag in de richting van Jeanne. Op korte afstand bleef ze staan, schuw van de ene hond naar de andere kijkend.

‘Wat wil je van me?’ zei ze.

Jeanne, van haar stuk gebracht nu Isabelle in volle luister vlak voor haar stond, was even haar stem kwijt. Ineens voelde zij zich nietiger en machtelozer dan ooit tevoren. Haar miserabele voorgeschiedenis schoot als een trein waarvan de energiebron haar eigen lelijkheid was aan haar voorbij. Alle beledigingen, kleineringen, pesterijen, minachting, onverschilligheid en liefdeloosheid die haar in haar leven ten deel waren gevallen, drongen zich tegelijkertijd aan haar op. En al keek ze nu, vanaf haar plateau, op Isabelle neer, in feite troonde deze hoog boven haar in een wolkeloze hemel te midden van een schare engelachtige schoonheden, terwijl Jeanne gevangen zat in het dal van de misdeelden wier klaagzangen langs de bergwanden opkaatsten naar diezelfde hemel, waar ze niet gehoord werden.

‘Dat zal ik je laten zien,’ zei ze nors.

Zwijgend klauterden ze langs de beek, stroomopwaarts, tot aan de brug.

Daarna daalden ze het pad af zonder iemand tegen te komen - niemand peinsde erover op dit hete middaguur in de bergen te gaan wandelen. Isabelle vertoonde een zekere gelatenheid, hoewel ze een keer een heimelijke, nieuwsgierige blik op Jeanne wierp. Toen ze bij haar huis halt hielden zei ze verwonderd: ‘Woon jij hier?’

Jeanne knikte. Een aangename tinteling in haar nek kondigde het begin van de overwinningsroes aan: de moeilijkste hindernis was genomen. Ze liepen naar de achterkant van het huis en gingen via de keuken naar binnen. Rammelend met de sleutelbos als een verzuurde huisbewaarster ging Jeanne Isabelle voor de gang in. Isabelle’s hakjes tikten wuft op de plavuizen.

‘Hier moeten we zijn.’ Jeanne duwde de deur van het atelier open.

Schoorvoetend liep Isabelle de hoge kamer in. Ze keek met opgetrokken wenkbrauwen in het rond - naar het maagdelijke witte doek dat op de ezel stond, de canapé op het podium, de volle, nog onaangetaste tubes verf en de schone kwasten.

‘Je schildert...’ haar stem klonk aarzelend, ‘hoewel...’ Nogmaals tastten haar ogen de ruimte af. ‘Ik zie geen schilderijen.’

‘Die hangen in een andere kamer.’

De honden strakten zich vrommend uit en de rust uit het gelde vloer. Een van

De honden strekten zich vermoeid uit op de zwartwit betegelde vloer. Een van hen gaapte verwoed, waarna zijn oogleden loom naar beneden zakten.

‘Maar wat wil je van mij?’ Isabelle keek Jeanne recht in de ogen.

Opnieuw dreigde Jeanne door lastige gevoelens, deze spelbrekers voor wie het hoofd koel wil houden, te worden overmand. De heldere blauwe ogen die zon der vrees op haar gericht waren, straalden vertrouwen uit, een gebrek aan besef van het kwaad in de wereld. Maar Jeanne drukte dit verraderlijke begin van medelijden haastig de kop in. Met deze ogen palmt ze iedereen in, wees ze zichzelf terecht.

‘Ik wil een serie portretten van je maken,’ zei ze.

‘Maar dat had je toch niet op deze... op deze manier hoeven doen...’ Isabelle keek veelzeggend van de ene hond naar de andere. ‘Dat had je toch gewoon kunnen vragen?’

‘Dan had je het niet gedaan.’

‘Waarom niet?’

‘Omdat je maandenlang model moet zitten.’

‘Maandenlang?’ Geschrokken terugdeinzend trapte Isabelle op de voorpoot van een van de honden, die met een woedende grauw overeind schoot uit zijn halfslaap. ‘Maar dat kan helemaal niet,’ riep ze, op het podium een veilig heenkomen zoekend, ‘over drie weken beginnen de opnamen van een nieuwe film. Ik heb een contract getekend, ik kan niet zomaar wegblijven.’

‘Precies,’ zei Jeanne, ‘daarom.’

‘Dat kun je niet doen!’

‘Nee,’ zei Jeanne uitdagend.

‘Dat is dwang!’

‘Ja.’

Er viel een stilte waarin ze eikaars krachten maten. Ze stonden recht tegenover elkaar, Isabelle met machteloos geopende handen en een verbijsterde blik in haar ogen, Jeanne met spottend opgetrokken wenkbrauwen. Ze pakte een kwast van de tafel en sloeg er een oorlogsroffel mee op het houten blad. Het was drie tegen een. Het besef van overmacht, een genot dat ze nog nooit had gemaakt, steeg Jeanne naar het hoofd als alcohol. ‘Ik heb je nog niet voorgesteld,’ zei ze overmoedig, met haar lijzige gestalte minzaam van de ene hond naar de andere buigend, ‘Jules en Jim.’ Isabelle’s mond viel open. Verschrikt bracht ze haar hand naar haar wang. ‘Je hebt deze... deze beesten naar een prachtige... naar een klassieke film genoemd!’ zei ze vol afkeer.

‘Het zijn geen beesten, het zijn pitbullterriërs.’

‘Jules en Jim...’ herhaalde Isabelle klaaglijk.

‘Beruchte vechtersbazen,’ ging Jeanne verder, ‘als ze hun prooi eenmaal beet hebben, laten ze niet los voordat ze hem helemaal verscheurd hebben.’

‘Dat kun je wel zien...’ zei Isabelle hees, ‘aan die... aan die... leipe

noonslag.’ Als om de waarheid van haar woorden te onderstrepen keken de

ogeploeg. Als om de waarde van haar woorden te onderstrepen keken de honden met een sluwe blik op naar het podium.

‘Er zijn nu eenmaal niet alleen blonde prinsesjes,’ grijnsde Jeanne, ‘er zijn ook monsters.’

Aan de weerzin en angst in de blik die Isabelle haar toewierp zag Jeanne dat deze haarzelf als het grootste monster beschouwde. De grijns bevroor op haar lippen. ‘Kom,’ zei ze ferm, ‘ik breng je naar je... je logeerkamer.’

‘Ik leg me hier niet zomaar bij neer,’ zei Isabelle met trillende stem. ‘Je zult wel moeten.’ Jeanne draaide zich resoluut om en liep naar de deur. De honden kwamen geeuwend overeind. Nadrukkelijk hield Jeanne de deur voor Isabelle open. Terwijl deze haar met gebogen hoofd passeerde meende Jeanne de geur van zon, wind en water te ruiken, extraverte, vitale geuren waarvan ze een grondige afkeer had. Geuren die haar terugvoerden naar haar puberteit, toen haar leeftijdgenoten elkaar op zomerse dagen het hof maakten aan de oevers van een naburig meer, terwijl zij zich in badpak al lang niet meer kon vertonen.

Ze liepen door de gang tot aan de kelderdeur. ‘Zo,’ zei Jeanne, de sleutel in het slot stekend, ‘hier is het.’ Ze duwde Isabelle met zachte drang voor zich uit.

‘De kelder!’ riep Isabelle ongelovig. Ze wilde onmiddellijk rechtsomkeert maken, maar de toenemende druk van Jeanne’s knokkels dwong haar de trap af te dalen. Toen de honden langs haar benen naar beneden glipten slaakte ze een gil.

‘Stro,’ zei Jeanne, in het halfdonker onverschillig op een stapel stobalen wijzend.

Isabelle huiverde. Ze kruiste haar armen en bedekte haar blote schouders met haar handen. ‘Dit... dit kun je niet menen...’ fluisterde ze, ‘het is hier koud en vochtig... Waarom kan ik niet in een gewone kamer slapen? Dit is een kast van een huis...’

Jeanne trok zwijgend enkele stobalen van de stapel en schoof ze tegen elkaar aan.

‘Alsjeblieft...’ Isabelle greep haar bij beide armen, ‘laat me hier niet achter!’ Jeanne rilde. Hoe lang was het geleden dat zij voor het laatst werd aangeraakt? Het dwingelanderige in de verkrampte greep stoorde haar. Uit Isabelle’s opstandigheid bleek wel met hoeveel respect ze tot nu toe altijd behandeld was. Ze was nog maagd tegenover de wreedheid en willekeur van anderen met wie Jeanne in de loop der jaren zo vaak en zo hardhandig in aanraking was gekomen. Wat was Isabelle bevoorrecht! Het was hoog tijd dat er aan deze wanverhouding een eind kwam. Eindelijk rechtvaardigheid!

Ze bevrijdde zich van de twee handen en draaide zich demonstratief om.

‘Kom,’ riep ze tegen de honden, die zich in een donkere hoek van de kelder aan het oog onttrokken. Gedecideerd begon ze de trap te beklimmen.

‘Alsjeblieft,’ smeekte Isabelle met overslaande stem, ‘alsjeblieft!’

Halverwege de trap draaide Jeanne zich geprikkeld om. ‘Als je zo blijft gillen,’ zei ze, ‘metsel ik het luchtrooster dicht!’

Hoofdstuk 5

Vanuit zijn klaslokaal staarde Bernard Buffon naar het schoolplein, dat verlaten onder de lindebomen lag. Zonder kinderen was het van een naargeestige onvolkomenheid die hem bedrukte. Diezelfde onvolkomenheid bespeurde hij ook bij zichzelf, sinds hij moest leven zonder de geruststellende zekerheid dat ergens op deze planeet Isabelle Amable in goede gezondheid rondliep.

Sinds zijn jeugd koesterde hij een oprechte, onbaatzuchtige liefde voor haar. In het begin manifesteerde deze zich in dagdromen over spectaculaire reddingsacties waarbij hij, ineens in het bezit van een slank postuur, op een schimmel kwam aansnellen om haar uit de klauwen van een draak of roofridder te bevrijden. In de puberteit kregen de dromen het karakter van erotische bespiegelingen, die hem op vleugels naar het plantsoen achter de kerk voerden waar hij urenlang met Isabelle hand in hand op een bemoste stenen bank zat tussen blauwe hortensia's.

Jaren later, toen haar roem tot in het dorp was doorgedrongen, legde hij een plakboek aan met kranteknipsels en reed hij voor iedere nieuwe film waarin zij meespeelde naar de bioscoop in een naburig stadje, avond aan avond, de hele week dat de film draaide. In feite had zijn aanbidding van Isabelle op den duur ongemerkt de plaats ingenomen van de verering die hij, voordat zijn verstand het hem was gaan verbieden, voor Maria - maagd, moeder, heilige, maar toch in de eerste plaats vrouw - gevoeld had. Misschien stond deze metafysische allure van zijn gevoelens niet los van zijn buitenproportionele dikte, waarin zelfs het strengste dieet geen verandering kon brengen omdat zij niet aan vraatzucht maar aan een slecht functionerende schildklier te wijten was. Zijn lichaam was rond, als dat van een duikelaar. Zijn roze huid, altijd onder hoge spanning, glom: zijn ogen lagen ingebed tussen zware oogleden en dikke wangen. Op zijn korte neus rustte een brilletje dat, bij gebrek aan een duidelijk geprononceerd mannelijk neusbeen, voortdurend naar beneden gleed, zodat hij het door een samentrekkende beweging van de neus weer omhoog moest duwen. Om dit karikaturale beeld te voltooien dienden zich al sinds zijn twintigste de eerste verschijnselen van kaalheid aan. Maar onder dit bolle, ridicule uiterlijk school een romanticus die van alle grote componisten het meest aan Schubert verknocht was, niet alleen vanwege diens diep op het gevoel inwerkende muziek maar ook omdat de befaamde onaan aantrekkelijkheid van zijn uiterlijk Schubert zoveel ongeluk in liefdeszaken had berokkend. Hoewel innerlijk vaak ten prooi aan melancholie en een gevoel van vergeefsheid was Bernard naar buiten toe een zachtmoedige, innemende figuur, op handen gedragen door zijn leerlingen, gewaardeerd door de ouders, gezien bij de dorpsbewoners. Hij hield er een bescheiden theorie op na

waarmee hij zich troostte voor de manco's in zijn eigen leven: ergens moest een contra- wereld bestaan, waar iedere op deze wereld gestorte traan een lach teweegbracht en waar Bernards ongeluk het geluk van een tegenvoeter veroorzaakte. Zo verkoos hij boven de ons bekende werkelijkheid de onwerkelijkheid van de fantasie en de dagdromen; zijn donquichotterige speurtocht naar Isabelle, toen iedereen de moed al lang had opgegeven, sloot daar volmaakt bij aan.

Zijn liefde voor Isabelle was begonnen in een tijd dat het enorme volume van zijn lichaam zijn leeftijdgenoten nog verbaasde, irriteerde en uitdaagde. Onuitputtelijk waren ze in het bedenken van plagerijen met betrekking tot dit lichaam, dit object, voorbijziend aan de kwetsbaarheid van de ziel daarbinnen. Toen hij een jaar of tien was werd hij op een dag na schooltijd door een groep jongens gevolgd op weg naar huis. Hij klemde zijn boekentas tegen zich aan en versnelde, stug voor zich uit kijkend, zijn pas. Hardlopen zou op vluchten lijken en hen misschien prikkelen tot daden die ze nu nog niet in de zin hadden. Bovendien zou hij het, als het op snelheid aankwam, altijd van zijn achtervolgers verliezen. Ter hoogte van een boerderij, net buiten het dorp, haalden ze hem in.

‘Wat heb je toch een lekker kontje, Buffon!’ werd er geroepen.

De geur van mest die uit de openstaande staldeuren kwam, drong als een alarmsignaal zijn neus binnen. Een van de jongens bukte zich, raapte een tak op uit de berm en prikte ermee in de billen van Bernard. De anderen, hierdoor aangestoken, zochten nu ook een tak, waarna een bende joelende picadors zich op het weerloze slachtoffer stortte. Bernard liet zijn schooltas vallen en drukte zijn handen op zijn oren om het oorlogszuchtige gekrijs niet te hoeven horen.

‘Is hij al gaar,’ riep er een, ‘nee, het vlees is nog niet gaar.’ Er steeg een bulderend gelach op.

‘Hij moet eerst gestroopt worden,’ riep een ander, ‘laten we hem stropen.’ Met vereende krachten stortten ze zich op zijn onderlichaam. Ze slaagden erin de riem los te trekken en zijn broek, tegelijk met zijn onderbroek, naar beneden te rukken. De algemene opwindning bereikte een hoogtepunt. Bernard hief zijn beide handen voor zijn ogen om zich te distantiëren van zijn onderste helft en om de bloeddorstige gezichten van zijn belagers niet te hoeven zien. Dit hoogtepunt riep het verlangen op naar een nieuwe, nog extremere sensatie. Hij werd van de weg afgeduwd in de richting van de boerderij; halverwege struikelde hij over de broek die rond zijn enkels zwabberde. Ze sleurden hem voort, recht op een grote, verveloze ton af die onder een regenpijp tegen een blinde muur stond. Bernard verkeerde in een roes van angst, machteloosheid en schaamte. Hij zag de ton opdoemen, begreep in een flits de verschrikkelijke mogelijkheden die deze bevatte en schreeuwde een protest, dat teleoorging in het euforische tumult. Dank zij een reusachtige

gezamenlijke krachtsinspanning slaagden ze erin hem op te tillen en ondersteboven in de ton te laten zakken. De ton was grotendeels droog; onderin stond een plasje drabbig water dat tot zijn voorhoofd reikte. Al het bloed uit het volumineuze lichaam stroomde naar het kleine hoofd. Hij dacht dat hij stikte. Aanvankelijk hoorde hij nog geschreeuw buiten de enge ruimte waarin hij zat vastgewerkt, maar al gauw stierf dat weg. Hij wist niet welke gevolgtrekking hij hieruit moest maken: was hij bewusteloos van benauwdheid of waren zijn kwelgeesten verdwenen? Het enige dat hij hoorde was het suizen van zijn bloed.

Ineens kantelde de ton. Het stinkende water sijpelde langs zijn gezicht. Hij voelde twee handen op zijn heupen die hem langzaam lostrokken. Even later lag hij, knipperend tegen het daglicht, als een pasgeboren kalf in het gras. Twee gestalten bogen zich over hem heen. Hij verkeerde in een vreemde gemoedsstemming. Aan de ene kant was hij murw en apathisch ten gevolge van de doorstane emoties, aan de andere kant heerste er in hem een in deze situatie ongepaste vredigheid, een serene kalmte die soms iemand die niet dieper kan zinken of niets meer te verliezen heeft, plotseling overvalt.

Langzaam drong het tot hem door dat een gedistingeerde heer in een roomkleurig kostuum en met een strooien hoed op zoals Maurice Chevalier droeg in oude films, in gezelschap van een blond meisje van zijn eigen leeftijd, wachtend op een levensteken, hem bezorgd aanstaarde.

Het meisje greep hem bij zijn pols om hem overeind te trekken. 'Ze zijn weg,' zei ze zacht, 'je hoeft niet bang meer te zijn.' Ze sprak beschaafd Frans, zonder de tongval van de streek waaraan Bernard gewend was.

Ineens scheen ze naar een punt ver achter hem te kijken. Ze liet zijn pols los, ging staan, rechte haar schouders, balde haar handen tot vuisten en brulde: 'Klootzakken! Sodemieter op!'

'Isabelle,' zei haar begeleider verontwaardigd, 'wat een taal!'

Ze lachte vrijmoedig en wendde zich opnieuw tot Bernard, die langzaam overeind krabbelde en zijn broek ophees. 'We hebben ze weggejaagd, die klootzakken,' zei ze.

'Isabelle!'

Bernard veegde met zijn mouw over zijn voorhoofd. Vanuit zijn gezichtspunt stond het meisje recht onder de zon. De blonde stralenkrans rond haar hoofd en haar oprechte morele verontwaardiging gaven haar in zijn ogen het aanschijn van een kleine heilige, een wezen dat vanuit andere sferen naar de aarde was gekomen om hem in nood bij te staan.

'Papa,' zei ze, 'zullen we hem even thuisbrengen?'

De man onderwierp Bernard aan een strenge, keurende blik, toetste hem aan zijn netheidscriteria, waarin ongetwijfeld smetteloze tropenkostuums de heersende norm waren en stemde met een kort knikje toe. Opnieuw werd Bernard door schaamte overmand; hij voelde zich vies en bezoedeld. Maar het meisje sloeg haar arm om zijn schouders en leidde hem naar een grote

het meisje sloeg haar arm om zijn schouders en leidde hem naar een grote, glanzend witte auto die aan de kant van de weg geparkeerd stond. Na de ontvoering duurde het minstens een week voordat Isabelle haar verzet opgaf. Ze bleef tegenstribbelen als ze na het poseren de kelder in moest, ze was verkouden, had diarree, ze kreeg huilbuien. Ze vroeg om maandverband, ondergoed, en kreeg beide. Ze klaagde over de gedwongen hongerstaking die haar door Jeanne werd opgelegd en bestookte haar met wanhopige vragen. Goed, de zin van de ontvoering kon ze, zij het met moeite, bevatten; de zin van de opsluiting in de kelder, zij het met nog meer moeite, ook; maar wat voor waanzinnige redenen kon Jeanne hebben om haar moedwillig te laten verhongeren? Ze werd gek van de honger. Ze kon de hele dag aan niets anders denken dan aan voedsel. Niet alleen had ze visioenen van zorgvuldig bereide maaltijden, maar evengoed van zo uit de aarde getrokken, rauwe bieten. Zelfs de grassprietten waarvan ze door het luchtrooster een glimp opving, kwamen haar begerlijk voor.

Jeanne hoorde het geweeklaag hooghartig aan, zonder zich te verwaardigen ook maar een tipje van de sluier van haar bedoelingen op te lichten. Isabelle was geen mens, maar een ding. Een gesprek van vrouw tot vrouw was het laatste waaraan ze behoefte had. Ging ze in op al die verzoeken tot uitwisseling van gedachten en gevoelens dan zou ze regelrecht in de val lopen die Isabelle voor haar uitzette: Isabelle zou haar menselijkheid terugkrijgen, waardoor de status-quo verbroken werd.

Ten slotte was Isabelle, door pure uitputting en wanhoop, in een toestand van apathie vervallen. Opgelucht stelde Jeanne vast dat het leek of er iets in haar geknakt was, iets dat met geen spalk ooit nog kon worden geheeld. Eindelijk was er een periode van rust aangebroken, een rust die onontbeerlijk was voor het werk.

Maar op een dag opende Isabelle na het poseren onverwacht haar mond, om op timide toon te vragen: 'Mag ik die andere kamer eens zien?'

'Welke andere kamer,' zei Jeanne, onaangenaam verrast omdat de gebruikelijke, neutrale stilte verbroken werd.

'De kamer met je schilderijen.'

Juist die middag had Jeanne een elegante oplossing gevonden voor het probleem van de steeds dieper wordende schaduwen op het lichaam van Isabelle. In een opwelling van tevredenheid over haar eigen vindingrijkheid zei ze overmoedig: 'Waarom niet?'

Nauwgezet maakte ze haar kwasten schoon. Na een laatste keurende blik op het schilderij riep ze de honden en ging hen voor naar een vertrek dat aan het andere eind van de gang lag. Het was er donker en muf. Ze wierp de ramen en de luiken open. Het warme, bronskleurige licht van de namiddagzon nam de ruimte onmiddellijk in bezit. Het viel op een biljart dat in het midden van de kamer stond. De ballen lagen bevroren in de laatste stand. het groen van het

laken was vergrijsd door een dikke laag stof. Aan de schoorsteenmantel hing een kolossaal hertegeweï, geflankeerd door jachtgeweren. Op mahoniehouten kasten en tafels tegen de muren stonden opgezette dieren: verschillende vogels - een pauw in pronkhouding, een vos, een marter, een haas, een eekhoorn met een sparreappel in zijn pootjes. Ze waren zeer dood, in het antieke licht. De schilderijen die erboven hingen sloten volmaakt bij deze naargeestige uitstalling aan.

Voetje voor voetje van het ene schilderij naar het andere schuivend bekeek Isabelle de series van dieren in de vele gedaanten van hun dood. Jeanne sloeg haar met een lichte plankenkoorts gade. Nooit eerder had zij iemand in dit heiligdom binnengelaten, nooit eerder had iemand kennisgenomen van deze nieuwe ontwikkeling in haar schilderen. Hierdoor steeg Isabelle's status ineens angstwekkend: van een Niemand was zij in luttele seconden een met een beoordelingsvermogen begiftigd wezen geworden.

Isabelle bleef staan bij het portret van een oude man die met gesloten ogen op een met kant afgezet kussen lag. 'Wie is dat?' fluisterde ze.

'Mijn vader.'

'Slaapt hij?'

'Hij is dood. Ik had maar drie dagen, anders had ik het beter kunnen uitwerken.' Isabelle greep in een pathetisch gebaar naar haar hoofd. Ze kniep haar ogen dicht, wankelde alsof ze zeeziek was en vond steun bij het biljart.

'Wat is er?' zei Jeanne.

'Ik... ik ben duizelig...'

Jeanne bekeek haar koeltjes. Wat een schim was ze, wat een dunne armen en benen. Toch was ze nog ver verwijderd van het laatste stadium. Haar magerte was nog niet te vergelijken met die van de uitgehongerde Afrikanen op krantefoto's. Misschien beschikte ze, dank zij haar luxe achtergrond, over enorme reserves.

'Nu weet je het,' zei ze, Isabelle ongeduldig bij de schouders vattend en zachtjes de kamer uit duwend.

'Wat weet ik?' klonk het bijna onhoorbaar.

'Hoe ik schilder.'

De volgende dag zakte Isabelle tijdens het poseren door de linker elleboog waarop ze, in navolging van madame Récamier, leunde en gleed verslapt onderuit. Roerloos en met gesloten ogen bleef ze liggen.

Het eerste dat Jeanne voelde was verbazing. Die werd verdrongen door ergernis en wantrouwen: werd ze beetgenomen? Daarna kwam de ongerustheid. Het model mocht het niet voortijdig begeven, het programma moest in alle rust worden afgewerkt. Ze legde haar kwast neer en liep nerveus naar de sofa. Zich over Isabelle heen buigend raakte ze met schuchtere tegenzin haar bovenarm aan, die koud aanvoelde.

'Hé!' zei ze, zachtjes schuddend, 'wat krijgen we nu?' Het was een

zonderlinge gewaarwording, zo dicht bij de naaktheid van een andere vrouw te staan. Ineens was dit lichaam niet langer het object dat zij aan het dupliceren was maar iets waarin een hart klopte en bloed stroomde, iets waarin de organen hun fabelachtige taak verrichtten, precies zoals in haar eigen lichaam. Het bezat nog maar een fractie van zijn vroegere verleidelijkheid, een machteloze, tot niets dienende en bijna aandoenlijke vleselijkheid.

Isabelle's ogen gingen half open. 'Ik... ik kan niet meer..bracht ze met moeite uit.

'Wees even flink,' zei Jeanne, 'kom...'

Maar er kwam geen beweging in Isabelle. 'Eten...' mompelde ze, 'ik... ik moet wat eten...' Haar gebarsten lippen gingen open, dicht en weer open. Jeanne aarzelde. Dit ging tegen al haar principes in. Maar ze had geen keus, het werk was al te lang onderbroken. 'Ik zal wat te eten halen,' zei ze stuurs. Isabelle kwam kreunend overeind om brood en melk in ontvangst te nemen. Terwijl ze moeizaam at en dronk zette Jeanne zich weer achter haar ezel en wachtte gemelijk af. Haar animo om nog verder te schilderen, haar vitaliteit en bezieling voor die dag vloeiden weg bij elke hap en slok die Isabelle nam. Elk vertoon van haar mens-zijn hinderde haar. Een beeld hoorde Isabelle te zijn, tot nader order.

Maar het was wonderbaarlijk wat een stuk brood en een glas melk teweegbrachten. De kracht scheen terug te keren in Isabelle's ledematen. Ze veegde zelfs de broodkruimels van de sofa. Daarna hervatte ze werktuiglijk haar oude pose en keek met heldere ogen de kamer in.

Zonder animo pakte Jeanne de kwast op. De spanningsboog was verslapt, haar concentratie verdwenen. Weg was de onontbeerlijke, zichzelf aandrijvende stuwkracht waarmee een werkdag altijd begon, het vurige, kolkende enthousiasme dat de kwast stuurde, bijna zonder tussenkomst van haarzelf.

'Waarom heb je juist mij als model gekozen?'

De vraag keilde als een steen door een ruit de kamer binnen. Het blauw van Isabelle's ogen, die met een bijna hongerige belangstelling op Jeanne gericht waren, werd donkerder.

'Om je schoonheid natuurlijk,' zei Jeanne bits.

'Waarom zorg je dan zo slecht voor me? Wat mooi aan me was is al lang verdwenen.'

Jeanne, niet voorbereid op vragen en zeker niet op zulke rechtstreekse, verstarde. Ze stond stijf als een hellebaardier, haar kwast wees verdwaasd naar het plafond. Ze was sprakeloos. Maar ze riep zichzelf tot de orde: wat had ze van Isabelle te duchten? Niets! Isabelle was haar eigendom, ze kon met haar doen en laten wat ze wilde. Ze kon dus net zo goed nietsontziend eerlijk en openhartig tegen haar zijn, zoals ze ook tegenover zichzelf was.

‘Ik wil aantonen,’ zei ze ferm, ‘dat schoonheid niet meer dan schijn is. De natuur creeert haar alleen om haar weer te vernietigen.’ Nu ze haar overtuiging hardop uitsprak kreeg deze voor het eerst algemene geldigheid. Isabelle’s ooglid begon te trillen. Haar hand ging bevend naar haar voorhoofd om een denkbeeldige lok weg te strijken.

‘Wil je wel stil blijven zitten?’ snauwde Jeanne.

Er viel een lange stilte, die zwanger was van Isabelle’s angstige speculaties. Jeanne had het gevoel dat ze haar niet alleen kon horen nadenken, maar dat ze de gedachten als een zwerm gedesoriënteerde vlemuizen rond haar hoofd zag cirkelen.

‘Waarom ben je zo gebeten op schoonheid?’ zei Isabelle toonloos.

‘Gebeten? Ik ben niet...’ begon Jeanne. Maar waarom zou ze lafhartig terugkrabbelen, nu ze de kans had vrijuit te spreken over wat sinds onheuglijke tijden zwaar op haar drukte. Ze keek strak naar het doek en bracht met vaste hand een minutieus veegje paars achter Isabelle’s oor aan.

‘Dank zij de schoonheid ben ik lelijk.’

‘Dat begrijp ik niet.’

Jeanne zuchtte. ‘De mensen hebben in de loop der eeuwen normen bedacht voor de ware, zuivere schoonheid. Wat van die norm afwijkt is lelijk. Ik... voldoe aan geen enkele schoonheidsnorm...’

Isabelle keek haar strak aan. Hier heeft ze niet van terug, dacht Jeanne voldaan. Het luchtte haar op haar grieven hardop te kunnen uitspreken. En nog wel tegen de schoonheid zelf! Voor het eerst in haar leven was ze in de gelegenheid deze rechtstreeks aan te klagen.

‘Maar je bent helemaal niet zo lelijk,’ wierp Isabelle zonder overtuigingskracht tegen.

Jeanne lachte schamper. ‘O nee? Kijk dan maar eens goed.’ Ze gooide haar penseel neer en stelde zich wijdbeens, met de armen in de zij, naast de ezel op. ‘Nou? Zie je ‘t? Kijk..Ze bukte zich en trok haar broekspijpen op tot aan de knie om haar magere, donker behaarde benen te laten zien. Ze voegde er enkele dwaze dansspasjes aan toe om hun onbekoorlijkheid goed te laten uitkomen. Toen liet ze haar broekspijpen los, kwam overeind en knoopte het te grote, bemorste overhemd open dat ze bij het schilderen altijd droeg, opdat Isabelle haar platte borst kon zien waar het hemd vormloos overheen ribbelde.

‘Begrijp je wat ik bedoel?’

‘Maar...’ zei Isabelle terneergeslagen, ‘je hebt best leuke ogen.’

‘Leuke ogen,’ bouwde Jeanne haar na. Ze nikte de bril van haar neus en bracht haar gezicht provocerend dicht bij dat van Isabelle die, tot haar verwondering, niet terugdeinsde, noch met haar ogen knipperde. ‘Zie je? Fretteogjes en nog zwaar bijziend ook. Niks leuke ogen.’ Triomfantelijk zette ze haar bril op.

‘En dan mijn mond,’ ging ze verder. ‘Je kent ze wel, vooral hier op het

platteband, al die oude mannen en vrouwen met hun ingevallen, tandeloze bekjes. Ik heb dat nu al!’ Exhibitionistisch lachte ze haar scheve, door wolf aangevreten tanden bloot. ‘Een mummelmond,’ grinnikte ze. O, wat verschaftte het haar een onverwacht genot, haar lelijkheid breeduit te kunnen etaleren. Haar lelijkheid onder de neus van deze schoonheid te kunnen duwen, precies zoals de mooiste vrouwen zich, in hun narcisme, dagelijks vanuit kranten, tijdschriften, en vanaf reclamezuilen ongevraagd aan hun minder bedeelde zusters opdrongen. Het liefst had ze zich helemaal uitgekleet om met het volledige spectrum van haar afstotelijkheid te pronken.

‘Kijk eens naar mijn neus,’ Jeanne draaide haar hoofd opzij om haar profiel te laten zien, ‘mijn neus is een fenomeen. Je zult niet makkelijk een tweede neus vinden van dit formaat. Wanneer ik lach raakt hij bijna mijn kin. Als zeldzaamheid een norm voor schoonheid zou zijn, had ik een prachtige neus.’ Ze keerde Isabelle haar rug toe. ‘En het haar... sieraad van de vrouw...’ Ze gaf een veelbetekenende ruk aan het armetierige staartje achter op haar hoofd. ‘Mijn rug, wat vind je van mijn rug?’

‘Eh... je zou misschien wat rechter op kunnen lopen,’ stamelde Isabelle. ‘Dan toren ik boven iedereen uit!’ riep Jeanne. ‘Klein zijn en lelijk is erg, maar groot zijn en lelijk is verschrikkelijk. Op mijn dertiende begon ik te groeien. Ik groeide en groeide maar, als een krachteloze, sprieterige plant die te weinig licht krijgt. Ik kromde mijn schouders en boog mijn hoofd naar voren. Nu, na al die jaren, kan ik met de beste wil van de wereld niet meer rechtop lopen. Ik eindig nog eens met mijn hoofd op mijn voeten.’ Grijnzend voegde ze eraan toe: ‘En met mijn neus op mijn kin.’

Jeanne’s exhibitionisme miste zijn uitwerking niet. Isabelle zuchtte moedeloos. Zoals ze Jeanne met haar holle hongerogen aanstaarde leek het of ze een aura van ongeluk en rampspoed om zich heen had. Hetzelfde aura dat Jeanne altijd omgeven had. Kon het, als een vlo, van de een op de ander zijn overgesprongen? Jeanne knoopte haar overhemd dicht.

‘Maar...’ zei Isabelle aarzelend, ‘waarom kleed je je niet wat vrouwelijker?’ ‘Dacht je dat ik dat niet heb geprobeerd!’ viel Jeanne verontwaardigd uit. ‘Toen ik nog op de academie zat in Parijs... je dacht zeker dat je een boerentrien voor je had die nog nooit verder is geweest dan het naburige dorp?’

‘Nee, nee,’ verzekerde Isabelle haar haastig.

‘Op de academie liepen stijlbewuste mensen rond, avantgardistisch op het gebied van de mode. Zij droegen de nieuwe lijn die later door de modehuizen werd nageaapt. Ook ik had een periode waarin ik me origineel... gewaagd kleedde... Kijk me niet zo ongelovig aan... Weet je wat het effect was? De mensen stootten elkaar op straat aan, wezen naar me en lachten. Ik werd het mikpunt van spot, van pesterijen. Het werd gevaarlijk om me in het openbaar te vertonen. Sommigen werden agressief als ze me zagen; ik was iets dat ze wilden beschadigen vernietigen.’

wilden beschuldigen, vernedigen.

‘O wat vreselijk...’ fluisterde Isabelle. Ze zat schuw in elkaar gedoken, als een hond die een pak slaag heeft gehad.

‘Vreselijk?’ Jeanne deinsde geërgerd terug. ‘Het is wreed! Het is onrechtvaardig! Aan jouw wieg stond een goede fee, aan de mijne een boze. In de middeleeuwen werden wanstaltige vrouwen zoals ik als heks verbrand. Dat kon alleen maar het werk van de duivel zijn, zei men. En gelijk hadden ze. Je moet het wel heel slecht met de mensheid voorhebben om iemand zoals ik geboren te laten worden. Hoewel ik, dat moet ik toegeven, als kunstenaar respect heb voor een creatie die van zo’n totale, bijna ongeloofwaardige lelijkheid is. Zonder ook maar iets moois, stel je voor! Maar als slachtoffer zeg ik: het is onmenselijk. Het is erger dan invaliditeit - in dat geval kun je op medelijden rekenen en op zorgzaamheid. Lelijkheid wordt genegeerd, ontkend. De mensen wenden zich van je af alsof je een besmettelijke ziekte hebt die ze door naar je te kijken kunnen overkrijgen.’

Ze onderbrak haar tirade om adem te halen.

‘In de stad... in de stad is het veel erger dan in de provincie. Hier in het dorp hoor ik er gewoon bij, zoals de dorpsgek. Maar in Parijs, vooral in het ijdele kunstenaarswereldje, is het taboe om lelijk te zijn. In de stad heerst het Amerikaanse model: je moet jong zijn, mooi, en succes hebben. Iets anders is er niet. Wie arm is, lelijk, mislukt... behoort als het ware tot de derde wereld, die veilig ver weg is.’

‘Maar je werk,’ zei Isabelle bedeesd, ‘heb je succes in je werk?’

Jeanne wierp haar hoofd in haar nek. ‘Ha! Succes! Dacht je dat er ook maar een galeriehouder is die werk wil exposeren van iemand zoals ik? Stel je de opening eens voor. Daar lopen ze, de genodigden, met een glas wijn in de hand, fraai uitgedost - men kijkt en laat zich bekijken - en daar loop ik dan tussen, een wanklank, een smet op het feest, een levende anti-reclame voor mijn eigen werk.’

‘Toch schilder je nog steeds..’

‘Op een dag...’ Jeanne staaide over Isabelle’s schouder uit het raam naar de verwilderde akkers, die door generaties voorouders waren bewerkt. Grote gezinnen, knechten, meiden, seizoenarbeiders, hadden hier gewerkt, geleefd, zich voortgeplant. Al dat geploeter, al dat streven, alle hoop voor de toekomst eindigde in de fuik van een gedrochtelijke vrouwelijke nakomeling met wie het geslacht zou uitsterven. ‘Op een dag zal ik zo’n overdonderende collectie hebben dat ze gewoon niet om me heen kunnen. Maar wat doe ik...’ Ze keek geïrriteerd om zich heen. ‘Ik sta mijn tijd te verlummelen.’

In twee grote stappen stond ze achter de ezel. Ze griste haar penseel van de tafel en bracht met een vinnige streek een kleine verandering aan.

‘Laten we zwijgen en werken,’ zei ze verbeterd.

Hoofdstuk 6

Die nacht lag Jeanne in bed te woelen en te draaien, zo opgewonden was ze over haar eigen ontboezemingen. Het besprokene van die dag bleef, zonder dat zij er vat op had, door haar hoofd tollen en mengde zich moeiteloos met het getsjirp van de krekels rond het huis. Nooit eerder had zij zich aan iemand blootgegeven. Wie had zich daarvoor moeten lenen? Vriendinnen herinnerde ze zich alleen uit haar vroegste jeugd, van een vriend was nooit sprake geweest. Voor gelamenteer over lelijkheid had toch niemand belangstelling? Wat een vreemd mechanisme was er die dag in werking getreden. Isabelle, dit schuwe, tot bijna nul gereduceerde hoopje mens, stelde de vragen en zij antwoordde. Zij brandde los. Isabelle had, als een positieve pool, een onbegrijpelijke aantrekkingskracht uitgeoefend op Jeanne's negatieve lading. Ze stroomde leeg, haar intiemste, pijnlijkste gevoelens prijsgevend aan een Isabelle die haar - in dubbele zin - hongerig aanhoorde.

Even later bekwam haar het vermoeden dat het een truc was van Isabelle, een slimme, door en door vrouwelijke truc om haar voor zich te winnen en haar te vermurwen. Dan zou al die belangstelling geacteed zijn en was Jeanne, op een ingewikkelde manier, het slachtoffer van Isabelle's verleidingskunsten. Bij die gedachte zette ze zich schrap en nam ze zich voor zich geen woord meer te laten ontglippen.

Zo slingerden haar gevoelens heen en weer tussen hoop en vrees en wierp ze zich nu eens op haar ene, dan weer op haar andere zij, om pas in de ochtendschemering in slaap te vallen.

Halverwege de middag wist Isabelle, ditmaal zonder flauwte, Jeanne zover te krijgen dat zij haar, tot haar eigen verbazing, opnieuw vast voedsel bracht. Het eten veroorzaakte een natuurlijke pauze waarin Isabelle langs haar neus weg vroeg: 'Als je nooit exposeert, waar leef je dan van?'

Dwars tegen haar voornemens van die nacht in zei Jeanne: 'Ik sta achter de tapkast, 's avonds, in La Truite Dorée.'

'Dus je kent iedereen in het dorp?'

'De mannen. De vrouwen komen er alleen om hun man uit de kroeg te sleuren. Ik ken ze, de mannen van het dorp. Ik hoor en zie alles. Zij zien mij niet. Ik ben een ding dat drank inschenkt en geld aanpakt. Meer niet.

Daarvoor ben ik ook aangenomen. Wil je weten waarom ze zo iemand als ik achter de tapkast hebben gezet?'

Isabelle nam een hap en knikte. Jeanne kwam achter de ezel vandaan - het kanon van waarachter ze tot dan toe haar doel bestookt had met blikken als ontleedmesses. Ze ging op de rand van het geïmproviseerde podium zitten. Turend naar haar kwast met blauwpaarse verf vertelde ze: 'Toen ik hoorde dat ze iemand zochten in La Truite Dorée ben ik er onmiddellijk op afgegaan. Ik

kwam uit Parijs, ik had geen sou, alleen dit huis met al het land. Maar boeren is niks voor mij. Ik stelde me voor aan de baas en zijn vrouw. Hij bekeek me en slikte. Toen pakte hij zijn vrouw bij de arm en trok haar mee naar een aangrenzende kamer, die van het café gescheiden is door een gordijn. “Die meid is zo aartslelijk,” hoorde ik hem zeggen, “je wordt er gewoon onpasselijk van. Ze wordt ‘t failliet van onze zaak.” “Ben je gek,” zei zijn vrouw, “die kerels komen hier om te zuipen. Het doet er niets toe wie hun glas volschenkt.” “Maar ze zien toch graag iets moois achter de tapkast!” wierp hij tegen. “Jij ziet graag iets moois achter de tapkast!” siste zij. “Maar je kunt er niet van afblijven. Daarom gaat het iedere keer mis. Al die meiden raken we kwijt. Nee, deze is prima. Deze is precies wat we zoeken.”

Jeanne lachte bitter. ‘Hij is bang voor me. Elke avond een vrouw aan zijn zij die hem afstoot... Mannen raken onthand, ik bedoel ontmand, in het gezelschap van een lelijke vrouw. Ik heb eens een boek over schoonheid gelezen, uit de zestiende eeuw, van een zekere Firenzuola. Daarin kwam een man ter sprake die vertelde dat, ongeacht hoeveel beeldschone vrouwen er op een bal aanwezig waren, zijn avond geruïneerd was als hij er één lelijke tussen zag.’

‘Wat een waanzin..zei Isabelle. ‘Wat een onuitstaanbare arrogantie!’

Ze zwegen beiden. Isabelle keek peinzend naar het laatste stukje brood dat ze als een kleinood in haar hand hield. Jeanne blik rustte op de honden die languit lagen te slapen, in verrukkelijke onwetendheid van hun lelijkheid. O, wat was ze aan hen gehecht, niet in de laatste plaats vanwege hun bijna criminele monsterlijkheid. Wat een voorrecht, een dier te zijn en niet te weten hoe je eruitzag. Dieren onderscheidden geen mooie of lelijke exemplaren. Ze zuchtte.

‘Jij denkt dat ‘t heerlijk is om mooi te zijn..Isabelle had haar benen opgetrokken en haar armen om haar enkels geslagen.

‘Je gaat me toch niet vertellen dat je eronder gebukt gaat,’ zei Jeanne vinnig. ‘Ze houden van me...’ Isabelle haalde diep adem, ‘om mijn buitenkant, mijn omhulsel, niet om mezelf. Of ze haten me erom, zoals jij, zonder me te kennen. Voor veel regisseurs ben ik niet meer dan een domme, blonde pop. Als ik met een eigen visie kom, luisteren ze niet. Ik moet enorme stennis maken om gehoord te worden. Dan wordt er geschreven dat ik een kreng ben, dat de roem me naar het hoofd gestegen is.’

Jeanne stond op. Er gebeurde iets wat ze niet kon bevatten: ineens kwamen er woorden terug. Klachten, over een wereld die zij niet kende en die haar niet interesseerde.

‘We gaan verder,’ zei ze kort, teruglopend naar haar ezel. Voelde zij zich, staande op een grote, zwarte tegel, in deze strategische positie gewoonlijk als een zwarte koningin die samen met haar twee lopers de witte koningin schaakmat heeft gezet, vandaag werd haar zelfvertrouwen ondermijnd door

allerlei rondwarrelende gedachten. Ze doorkruisten de intense, geen seconde inzakkende aandacht die het schilderen vergde. Bovendien was het erg warm. Buiten trilde heet, wit licht. Ze beet op haar lip en zette enkele stoutmoedige streken op het doek die ze daarna weer ongedaan moest maken.

‘Ik krijg altijd dezelfde rollen,’ zette Isabelle op neerslachtige toon de stroom van haar gedachten voort, ‘de verleidster, minnares, variété-artieste, hoer, zangeres in een nachtclub. Een echte karakterrol, waarbij het werkelijk op acteertalent aankomt, geven ze me niet. En waarom? Vanwege die vermaledijde schoonheid van mij. De interessante rollen gaan naar actrices die er alledaags uitzien. Kijk naar Jeanne Moreau, naar Isabelle Huppert, naar Jane Birkin. Ik ben een ster van het tweede plan. De critici nemen me niet serieus.’

‘Je bent beroemd,’ zei Jeanne, geforceerd door schilderend, ‘rijk, je wordt aanbeden, je kunt iedere kerel krijgen die je hebben wilt. Moet ik medelijden hebben met jón...?’

‘Een beetje begrip misschien..

Jeanne zweeg. Wie had er ooit begrip voor sex gehad?

‘Mannen...’ Isabelle rilde. ‘Ik geef toe, het is opwindend om ze te verleiden... Je geeft... neemt wat terug... geeft... neemt weer wat terug... Je verbeeldt je dat ze verliefd op je zijn... ze zeggen romantische dingen tegen je, geven je het gevoel dat je uniek bent... Maar dan... komt het moment waarop ze alle gevoel voor decorum verliezen... alle respect voor jou en voor zichzelf... Wilde beesten! Er valt niet meer met ze te praten... ze vallen aan... alle gore dromen die de laatste tijd door hun hoofd zijn gegaan, worden op jou gebotvierd... alle spanningen en frustraties... je bent niet meer dan een vuilnisvat...’

Jeanne staaarde haar met een langzaam openzakkende mond aan. De zweetdruppels op haar rug werden spinnetjes die vanaf haar schouderbladen een kriebelig spoor trokken tot in haar bilspleet. Een verflodder viel van haar kwast op haar schoen. Hoe kon Isabelle zo over de liefde spreken, iets waarvoor ze van top tot teen bij uitstek geschapen was. Datgene waar het iedereen, uiteindelijk, om te doen scheen te zijn... wat de aarde draaiend hield... waarvan zijzelf altijd verstoken was gebleven. Als iemand de liefde naar waarde moest kunnen schatten, was het Isabelle. Toch deed ze het voorkomen alsof de liefde niet meer dan propaganda was uit de koker van mannen voor iets waarvan alleen zij, ten koste van de vrouw, genoten...

‘Maar zover laat ik het niet meer komen..Isabelle hief haar kin op en keek hooghartig naar beneden, alsof daar in de diepte, als in een leeuwekuil, een groep ontaarde mannen met radeloos omhoog gestrekte armen vergeefs haar hulp afsmeekte. ‘Als ze handtastelijk worden maak ik er een eind aan.’

‘Bedoel je..stamelde Jeanne, met moeite een plotseling opkomend gevoel van hilariteit bedwingend, ‘dat je ze eerst op de honing af laat komen en dan het

deksel voor hun neus dichtklapt?’

Er verscheen een scheef lachje om Isabelle’s mond. ‘Ik leer ze een lesje, namens mezelf, namens alle vrouwen. Geloof me, aantrekkelijke vrouwen zijn niet bevoorrecht boven onaantrekkelijke, we hebben allemaal dezelfde vijand.’

Roerloos stond Jeanne achter haar ezel. Dit was zo’n adembenemend gezichtspunt en zo onverwacht, onaannemelijk bijna voor iemand als Isabelle, dat ze geen woord kon uitbrengen. De man niet langer een autoriteit van wiens goed- of afkeuring je afhankelijk was! Niet langer de bron van het hoogste genot, dat je zonder zijn medewerking niet deelachtig kon worden. De man niet meer dan een verwerpelijk sujet tegen wie vrouwen zich te weer moesten stellen... Samen... Waarom zou ze zich niet overgeven aan deze, in al haar eenvoud, verleidelijke gedachte? Er kwam een heerlijk gevoel van ontspanning en van jeugdige balorigheid over haar. Ze keek naar het schilderij. Wie was deze krachteloze, bleek-blauwe vrouw die haar versteend aanstaarde? Ineens voelde ze geen enkele affiniteit meer met haar eigen creatie. Haar werklust was verdwenen.

‘Het is te warm,’ zei ze, de bovenste knoopjes van haar overhemd lostrekkend, ‘kleed je maar aan.’

Ze hurkte neer bij een van de honden en klopte hem goedmoedig op zijn rug. Hij sperde zijn bek breed open, geeuwde hartgrondig en keek haar met een oog vol dom vertrouwen aan, terwijl het andere dodelijk vermoeid verder sliep.

‘Ben je ooit getrouwd geweest?’ vroeg Jeanne zonder op te kijken.

Isabelle trok de rits van haar jurk dicht. ‘Twee keer.’

‘En...?’

‘Ach...’ zei ze mat, ‘er valt niet veel over te vertellen. De eerste... de eerste was een wielrenner. Ik was nog heel jong. Zomers fietsen, ‘s winters skiën, iets anders was er niet. Voor de wedstrijd sprak ik hem moed in, daarna stond ik klaar bij de finish om hem toe te juichen of te troosten. Had hij gewonnen dan moest ik ellenlange verhalen aanhoren over het verloop van de wedstrijd... welke moeilijkheden zich onderweg hadden voorgedaan en hoe hij die het hoofd had geboden. Had hij verloren dan kwam er ook een relaas... over de problemen onderweg en het onsportieve gedrag van de andere renners. Het lag nooit aan hemzelf als hij verloor. Ik word nog moe als ik eraan denk... Een filmrol mocht ik niet meer aannemen. Ik moest er altijd zijn: bij hem, voor hem. Ik stikte.’

De ongewone gewaarwording van totale ontspanning was als een paard van Troje Jeanne’s gewoonlijk zo goed bewapende vesting binnengetrokken. Hoe ellendiger Isabelle’s leven bleek te zijn geweest, hoe meer Jeanne opfleurde. Onder de palm van haar hand bespeurde zij, in de textuur van de gladde hondevacht, voor het eerst de sensuele behoefte om gestreeld te worden, in plaats van kameraadschappelijk beklopt.

‘En die andere?’

‘Dat leek mooi, in het begin. Hij is een bekend filosoof, doceert aan het Collège de France. Verschillende van zijn boeken zijn verplichte leerstof aan de universiteit. Hij leefde sober, dronk niet, rookte niet, bracht het grootste deel van zijn tijd door in zijn studeerkamer - de enige legitieme plek voor iemand die met denken zijn brood verdient, zei hij altijd. Eindelijk heb ik een verstandige, betrouwbare man ontmoet, dacht ik, ze bestaan dus toch.’ Ze lachte schamper. ‘Die droge geleerden... dat zijn de ergste! Na een beginperiode, waarin hij zich uit beleefdheid en berekening gedeisd hield, kwamen zijn perverse voorkeuren naar boven. Het was of hij in zijn imposante, antiek ingerichte studeerkamer met zware eikehouten boekenkasten niets anders had bestudeerd dan de markies de Sade! Vernedering, daar was het hem om te doen, en pijniging. Ik... ik kan nog steeds niet over mijn lippen krijgen wat hij allemaal van me verlangde... Hij haatte vrouwen, denk ik, diep in zijn hart.’

Isabelle hurkte naast Jeanne neer. Met een gestrekte wijsvinger streek ze de hond over zijn kop. Die opende loom zijn ogen en sloot ze weer.

Het was Jeanne vreemd te moede. Ze kon de warmte van Isabelle’s lichaam voelen, dwars door haar zomerjurk heen. Deze gewaarwording van een ademende huid vlak bij de hare verplaatste haar in een flits terug in de tijd. Ze zag een weiland voor zich, vol traag met de wind meedeinende klaprozen. Daartussen wentelde een witte poes zich behaagziek op haar rug, terwijl ze zich op haar buik liet kietelen door twee meisjes die eendrachtig over haar heen gebogen zaten. Waarover ze spraken herinnerde Jeanne zich niet, alleen het gevoel... een gevoel van vanzelfsprekende intimiteit... alles was precies op zijn plaats... alles was zoals het behoorde te zijn... zo zou het altijd blijven. Het was een benauwde nacht. Jeanne lag urenlang met opengesperde ogen in het donker. Ze sliep nog steeds in hetzelfde bed, in dezelfde kamer, waarin ze als kind had geslapen. Er was weinig veranderd. Alleen het speelgoed, op een verveloos hobbelpaard na, was opgeborgen in een muurkast. Een oude, onbegrijpelijke houtsnede van een lichtgevend hert dat door de jagers niet doodgeschoten kon worden hing nog steeds recht tegenover haar bed. Over haar dekens lag nog dezelfde gewatteerde spreij met een motief van zwarte rozen.

Voor het eerst was ze zich ook ‘s nachts bewust van Isabelle’s aanwezigheid in huis. Slaapt ze, vroeg ze zich af, of ligt ze ook wakker.

Ze speelde met de gedachte Isabelle naar een van de slaapkamers te verhuizen. Die van haar vader was het meest geschikt, die zou ze voor haar kunnen inrichten. Dit idee wond haar op; het veroorzaakte een gevoel van verwachting, zoals vroeger, als er in de zomervakantie een nichtje kwam logeren. Met haar kwam er een wereld vol nieuwe ervaringen in huis. Samen

vormden ze, fluisterend en giechelend, een verbond tegen haar vader en haar broers. Voor het eerst stond ze niet langer alleen tegenover een mannelijke overmacht.

Hoofdstuk 7

Op zijn vrije dagen speurde Bernard nauwgezet de omgeving af. Tientallen malen had hij zijn zware lijf tegen de berg opgezeuld en was hij met een bonzend hart over rotsblokken geklauterd om bij het zwemwater van Isabelle te komen. Hier, redeneerde hij, school het geheim van haar verdwijning. Hij ging op een steen zitten en keek mijmerend naar de waterval die het bassin voedde. Het speet hem dat hij de taal van het ruisende water niet verstond, zodat hij de boodschap zou kunnen begrijpen die daar aan hem werd meegedeeld. Als de zon te lang op zijn kale kruin had geschinen, zag hij Isabelle oprijzen uit het midden van de lagune, in een fontein van zilveren druppels, lachend, gorgelend, een extatisch lied zingend. Elke vierkante centimeter rond het water had hij doorzocht op stukjes kleding, de schakel van een armband, een kraal, een oorbel, een pluk blond haar.

Hij breidde zijn territorium uit, strompelde door de bergen, daalde af in kloven, tuurde met samengeknepen, bijziende ogen naar een beek die in de diepte, tussen loodrechte wanden, stroomde. In het bos leek zij overal aanwezig, hem vanachter de bomen gadeslaand en uitlachend.

Bij toeval kwam hij erachter dat Odile Sévérac, de moeder van een van zijn leerlingen, een oude vriendin van Isabelle was. Zij zouden in hun tienerjaren op hetzelfde pensionaat hebben gezeten en door de jaren heen altijd met elkaar in contact zijn gebleven. Op een middag, toen ze haar dochter uit school kwam halen, hield hij haar staande op het schoolplein. 'Neem me niet kwalijk, mevrouw Sévérac,' hij tikte haar op de schouder, 'ik zou graag iets vertrouwelijk met u bespreken.'

'Maar meneer Buffon,' ze keek hem met haar zwarte ogen schalks aan, 'u kan ik toch zeker niets weigeren.'

'Zullen wij dan even naar... eh, binnen gaan?'

Odile Sévérac wierp een vluchtige blik op haar dochter, die onder een boom samenzweerderig stond te fluisteren met vriendinnen, en volgde hem wiegend met haar brede heupen de school in.

'Ik zal eerlijk tegen u zijn...' begon Bernard toen ze tegenover elkaar zaten in zijn klaslokaal, waarin een groenig licht scheen als in een aquarium; de bladeren van de lindebomen op het speelplein filterden het zonlicht.

'Alsof een man als u iets te verbergen zou hebben!' zei Odile Sévérac. Ze sloeg haar armen over elkaar en keek hem olijk aan. Ze was klein, mollig en beweeglijk. Haar huid was bruingebrand, het zwarte haar kortgeknipt, zoals bij de meeste vrouwen in de streek. Ze droeg een zwarte jurk - was ze in de rouw? - met een diep uitgesneden hals.

Bernard sloeg verward zijn ogen neer. Haar opmerking over zijn eerlijkheid was natuurlijk als een compliment bedoeld maar sloeg tevens, in een diepere

laag, op zijn dikte die hem als het ware tot de onschuld dwong. Schuchter biechtte hij op waarom hij contact met haar had gezocht. Hij verzwegen niets, ook niet het pijnlijke voorval in zijn jeugd.

Het gezicht van Odile Sévérac betrok. De herinnering aan Isabelle bracht haar in een droevige stemming; toen Bernard verslag deed van zijn speurtochten begon ze vol hartstochtelijk medeleven te knikken.

‘We hebben allemaal, diep in ons hart, afscheid van haar genomen,’ zuchtte ze, ‘ik vind het geweldig dat u de moed niet opgeeft.’

Bernard boog zich naar haar toe: ‘Het is een idiote vraag, meer een vraag uit een politieroman dan een die men met goed fatsoen in de werkelijkheid kan stellen, maar gelooft u dat zij vijanden had?’

‘Onmogelijk!’ zei Odile Sévérac gedecideerd. ‘Isabelle was zo vriendelijk... zo levenslustig... zo recht door zee. Ze zou nooit iemand benadelen.

Hooguit... zal er wel eens iemand jaloers op haar zijn geweest.’

‘Hoe was ze als kind?’

Gesticulerend met haar mollige handen beschreef Odile haar als een intelligent meisje, kameraadschappelijk, behulpzaam en met een groot inlevingsvermogen in anderen. Maar ze liet niet met zich sollen. Ze kwam niet alleen voor anderen maar ook voor zichzelf op, als het moest. ‘We hebben zoveel plezier gehad samen,’ zei Odile nostalgisch. ‘Ik kan me nog steeds niet voorstellen dat haar iets ernstigs is overkomen. Ze was zo... zo... weerbaar, zo onverwoestbaar.’

Onwillekeurig verloor Bernard zich, gedurende een kort moment van afwezigheid, in de fluwelen schaduw tussen haar borsten: onder in die diepe schacht verborg zich haar jeugd. Puttend uit zijn rijke ervaringen met kinderen meende hij te zien wat zij zelf voor meisje geweest moest zijn: bijdehand, uitdagend, brutaal en avontuurlijk, altijd in de stemming voor een grap, loyaal in haar vriendschap. Hij liet zich opzuigen, de warme, bronzen diepte in, heel even maar, zo kort dat Odile Sévérac het niet eens merkte.

‘En haar ouders,’ vermande hij zich, ‘kwam ze uit een harmonieus gezin? Als je de kranten moet geloven werd zij door haar moeder benijd om haar roem en schoonheid en leefde ze op voet van oorlog met haar moeders vierde echtgenoot, die in de wapenhandel en andere louche zaakjes verwickeld zou zijn. Er werd zelfs gesuggereerd dat hij haar zelf heeft ontvoerd om losgeld van zijn eigen vrouw te krijgen...’

‘Maar meneer Buffon!’ riep Odile Sévérac verontwaardigd uit. ‘U gelooft toch niet wat de kranten schrijven! Isabelle had een heerlijke jeugd, ze was bevoorrecht vanaf het begin. En toch is zij geen verwend kreng geworden, dat is zo uniek aan haar. De vierde echtgenoot van haar moeder! Ik moet erom lachen! Haar moeder is nog steeds met dezelfde man getrouwd, haar eerste en enige, de vader van Isabelle. Een vader ontvoert toch niet zijn eigen dochter! Zet al die nonsens uit uw hoofd, alstublieft!’

Ze hapte naar adem; het leek of ze zich persoonlijk gegriefd voelde. ‘Als ze zo’n slechte verstandhouding had met haar ouders, zou ze er toch niet meer komen? Isabelle logeerde er wekenlang, om in alle rust een nieuwe rol in te studeren en zich door hen te laten verwennen. In de weekends kwam Jean-Pierre om haar gezelschap te houden.’

‘Jean-Pierre?’

‘Haar verloofde... nou ja, ze waren niet officieel verloofd, maar in het najaar zouden ze trouwen...’ Hoofdschuddend staaarde ze naar het houten, met initialen overwoekerde blad van de schoolbank, alsof daar alle ramspoed van de wereld in hiërogliefen in gekerfd was. ‘Arme, arme Isabelle, ze zou voor het eerst in haar leven trouwen...’

Bernard plukte in de tuin een bos gladiolen, die hij splitste en over twee vazen verdeelde. Sinds Isabelle’s verdwijning veroorloofde hij zich een klein eerbetoon in de vorm van twee, altijd met verse bloemen gevulde vazen aan weerszijden van haar ingelijste portret. De foto had hij jaren geleden uit een geïllustreerd maandblad geknipt. Ze stond fier rechtop, in een hemelsblauwe avondjurk met handschoenen die tot over de ellebogen reikten, schitterende sterretjes in het hoog opgestoken haar. Argeloos glimlachend keek ze in de camera.

Hij ging recht voor het portret staan en keek haar indringend in de ogen. ‘We zullen je terugvinden,’ zwoer hij, ‘eerder zullen we niet rusten.’

Hoofdstuk 8

Een invasie van onweersbeestjes maakte zowel het schilderen als het poseren onmogelijk. Misschien waren ze door de kieren van het huis naar binnen gekomen, misschien hadden de honden ze meegebracht de minuscule zwarte onheilbrengers hadden het hele huis in bezit genomen.

‘Het wordt niets vandaag,’ Jeanne krabde zich loom, ‘laten we buiten, in de schaduw van de appelboom, het onweer afwachten.’ Ze besepte niet dat dit een revolutionair voorstel was. De chaos in haar hoofd ten gevolge van een halfdoorwaakte nacht bracht, in combinatie met de zwaarte van de atmosfeer, een aangename onverschilligheid bij haar teweeg - een ontspannen *laisser-faire*.

Zo kwamen zij die ochtend, alsof het een onschuldige koffievizite betrof, in een rieten stoel onder de appelboom terecht die boven hun hoofd een groene hemel van slap neerhangende bladeren vormde. De honden gingen languit in het gras liggen. Af en toe rilde hun lichaam op een bepaalde plek alsof ze door een insect gebeten werden. Aan wie niets van de achtergronden wist zou het beeld van de twee vrouwen, de honden en de boom zich als een pastoraal *tableau-vivant* hebben voorgedaan. ‘Ik droomde vannacht dat ik mooi was.. .’ Verbaasd, vaag glimlachend bij de herinnering, keek Jeanne Isabelle aan. ‘Hoe... hoe was dat?’ Isabelle streek met haar hand over de toppen van de grassprietten; ze leek een kind dat voor het eerst met het fenomeen gras kennis maakt.

‘Iedereen keek naar me. Ik was iets heel bijzonders, iets... iets goddelijks, verheven boven de andere mensen. Die herkenden het en namen een nederige, bewonderende houding aan. Ik laadde me op aan hun blikken... Ik was de verwezenlijking van hun droom in mijn eigen droom en toch was het heel vanzelfsprekend, alsof dit mijn enige, echte verschijningsvorm was... Toen ik wakker werd moest ik aan het grafschrift van een beroemde Engelse dichter uit de romantiek denken: “Beauty is truth, truth beauty - that is all ye know on earth, and all ye need to know.”’

‘Jammer dat je wakker werd,’ zei Isabelle, ‘had je nog wat langer geslapen, dan had je misschien het vervolg gedroomd.’

‘Het vervolg?’

‘Als goddelijk, onbereikbaar wezen oefende je een hypnotische aantrekkingskracht uit op het soort mannen dat betoverd wil worden. Maar als na enige tijd bleek dat hun godin de kwetsbaarheid en gevoeligheid van gewone stervelingen bezat, hevelden ze hun bewondering spontaan over naar een nieuwe schoonheid die goddelijk en onbereikbaar leek. Een mooie vrouw wordt nooit bemind om haar persoonlijkheid...’ Jeanne hief haar arm op alsof ze Isabelle’s woorden een halt toe wilde roepen, maar het gebaar diende

alleen om tot de onderste takken van de appelboom te reiken en er in een onbezonnen greep enkele bladeren af te rukken. ‘Een vrouw zoals ik,’ zei ze knorrig, ‘wordt noch om haar persoonlijkheid, noch om haar uiterlijk bemind. Ze ontvangt niets, van niemand.’

Isabelle keek haar moedeloos aan. ‘Je blijft de schoonheid idealiseren,’ zuchtte ze, ‘hoe kan ik je duidelijk maken dat je je vergist?’

‘Hoe kan ik jou duidelijk maken hoe het is om lelijk te zijn!’ riep Jeanne uit. Toen dempte ze haar stem en zei, terwijl haar vingers de bladeren van de appelboom verscheurden: ‘Heel diep in de mensen leeft nog steeds het idee dat lelijke mensen niet deugen. De fysionomie, die tot in onze eeuw als een serieuze wetenschap beoefend werd, leerde dat mooie mensen goed en lelijke mensen slecht waren. In de geïllustreerde leerboeken staan tekeningen van mensen met een hoog voorhoofd, een fraai gevormde neus en mond: zij hebben stuk voor stuk een edel karakter. Dan volgen er afbeeldingen van mensen met een adelaarsprofiel, een lage haarinplant, in elkaar overlopende wenkbrauwen, een platte neus... mensen zonder kin: zij zijn sluw, achterbaks, jaloers, gierig, dom, onbetrouwbaar. .. zelfs misdadig... Ken je George Eliot?’

‘Is dat niet een schrijfster?’

‘Zij was behoorlijk lelijk. Een vrouw met een paardekop, zeiden haar tijdgenoten. Mannen gingen met haar om vanwege haar kennis van de wetenschap en de filosofie. Ze raakte bevriend met Herbert Spencer, een bekende fysionomist in zijn tijd. Hij schreef twee essays om te bewijzen dat schoonheid nauw verbonden zou zijn met een goed karakter, met intellectuele en culturele bekwaamheden. Die theorie verluchtigde hij met portretten van allerlei mensentypes. Onder de voorbeelden van met negatieve eigenschappen gepaard gaande lelijkheid trof George Eliot tot haar schrik haar eigen portret aan.’

‘Oh... wat erg,’ fluisterde Isabelle.

‘Ze moet er een flinke knauw van hebben gekregen. In diezelfde tijd schreef ze in een van haar brieven: “Ik ben een afschuwelijke heks... vaal en verschrompeld.”’

Isabelle keek bedrukt voor zich uit, eindelijk leek ze overtuigd. Een van de honden had in zijn slaap zijn kop op haar voet gedrapeerd; ze scheen het niet te merken.

Jeanne blies de versnipperde bladeren uit de palm van haar hand en rook aan haar vingers. De tere, zachtzoete geur versterkte de voldaanheid die zij ineens voelde.

‘Wat heb je veel gelezen,’ zei Isabelle peinzend.

Jeanne haalde haar schouders op. ‘Voor een onaantrekkelijke vrouw is kennis de enige redding, de enige manier om te ontsnappen aan de fysieke beperkingen die het bestaan haar oplegt, de enige troost. Kijk maar naar

George Eliot.' Ze rekte zich geeuwend uit. 'Ik heb honger, ik zal iets voor ons klaarmaken.' Moeizaam stond ze op. Haar lichaam was zwaar en onwillig door de warmte en de slaap. Toen ze terugkwam uit de keuken met een volgeladen dienblad - een fles met zware, bijna zwarte wijn, brood, kaas, aalbessen - verbaasde ze zich erover dat de hond nog steeds zo vertrouwelijk omging met de voet van Isabelle. Het verhoogde het gevoel van intimiteit dat het samen schuilen voor de hitte bij haar opriep.

Ze aten en dronken in stilte. Die drong zich, bij volledige afwezigheid van wind en vogelgeluiden, in zo'n hevige mate op dat zij bijna zichtbaar, tastbaar werd. Zij verschilde totaal van de stiltes die Jeanne tot nu toe in haar eentje ervaren had: dit was een vreedzame, harmonieuze stilte met zijn tweeën. Het leek of Isabelle en zij hier al sinds jaar en dag woonden, of zij, samen met de honden, een vertrouwd vierspan vormden dat de tijden trotseerde.

'Wat een domme man,' Isabelle wreef de broodkruimels van haar mond, 'zo'n Spencer. Geleerde theorieën opstellen en tegelijkertijd blind zijn voor de werkelijkheid om hem heen.'

'Waarom zou hij, omdat hij geleerd is, beter zijn dan andere mannen? Hij is toch evengoed de slaaf van zijn hormonen?' Jeanne sloeg het laatste restje wijn in haar glas in één teug achterover. 'In de zestiende eeuw schreef Firenzuola al dat een man, als hij een beeldschoon gezicht ziet, zichzelf vergeet... dat hij beeft over al zijn ledematen, dat zijn haar recht overeind gaat staan en het zweet en de koude rillingen hem uitbreken.'

'Maar dat is toch geen excuus!' riep Isabelle. Het geluid van haar stem droeg niet ver - het werd door de hitte geabsorbeerd.

'Het bevrijdt ze van hun verantwoordelijkheid,' zei Jeanne met een ironisch lachje, 'de man als slachtoffer van de vrouw.'

Isabelle veegde het haar uit haar bezwete gezicht, wierp het met een ruk van haar hoofd opzij en begon het met trillende vingers te vlechten. De invloed van de wijn manifesteerde zich in twee scherpe blosjes op haar wangen. 'Daar beriep hij zich ook altijd op...' zei ze, stug voor zich uit kijkend.

Ineens had ze iets van een klein meisje dat zich, neurotisch met haar eigen haar spelend, heeft verborgen in een diepe kast.

'Toen ik drie was,' haar stem klonk monotoon, 'kwam mijn vader om bij een auto-ongeluk. Een paar jaar later hertrouwde mijn moeder met een man die ze tijdens een vakantie in Nice had leren kennen. Hij was zo aardig voor me dat ik hem al gauw als mijn eigen vader beschouwde. Maar op een dag - ik was net twaalf geworden - kwam hij mijn slaapkamer binnen, om seksuele voorlichting te geven, zei hij, voordat anderen misbruik van me zouden kunnen maken...'

Er ging een korte, spastische beweging door haar armen en benen. De hond tilde zijn kop op en keek verontrust naar boven. 'Hij is voorlichting blijven geven tot mijn zestiende. Ik kan er niets aan doen, zei hij altijd, dan had je

maar niet zo mooi moeten zijn. Mijn moeder wist ervan maar hield zich van

maakt niet zo mooi moeten zijn... mijn moeder wist er van maar niet van de domme. Ten slotte ben ik van huis weggelopen.. Om zich een houding te geven boog Jeanne voorover om de glazen bij te vullen. Haar jaloezie ten aanzien van iedereen, vrouw of kind, die door iemand - wie dan ook - begeerd werd, maakte haar tot een complete buitenstaander tegenover deze problematiek.

‘Ik weet niet waarom ik je dit vertel,’ zei Isabelle met een geforceerde glimlach, ‘ik praat er nooit met iemand over.’

Jeanne dronk schielijk haar glas leeg om een plotseling opkomend gevoel van trots te verbergen. Isabelle vertelde haar het allerintiemste, het pijnlijkste, iets waarover ze met niemand sprak! Zij, Jeanne Bitor, Isabelle’s vertrouweling! Hier moest ze iets tegenover stellen. ‘Mijn moeder stierf aan tbc,’ zei ze, ‘ik was vier. Daarna... mijn vader en broers behandelden me als een jongen. Toen ik ouder werd gingen we samen jagen, biljarten... we rookten sigaren. Ik herinner me...’ ze keek Isabelle vluchtig aan, ‘dat er een studievriend van een van mijn broers kwam logeren, een zachtmoedige, verlegen jongen met donkere ogen en weelderig, zwart haar. Rémi, heette hij geloof ik. Ik wist niet wat ik meemaakte. Mannen, dat waren mijn vader en mijn broers. Maar deze jongen... Ik ontdekte het verlangen, ziek was ik van verlangen. Hij was dag en nacht in mijn gedachten... ik dacht dat ik gek zou worden als ik hem niet een keer kon aanraken... De avond voordat hij zou vertrekken vertelde hij aan tafel dat hij naar het lustrumfeest van zijn studentenvereniging wilde maar geen vriendin had om mee te nemen. “Dan vraagje onze Jeanne toch,” zei mijn broer. Rémi keek geschrokken in mijn richting en verslikte zich. Hij verslikte zich zo erg dat ze hem eindeloos op zijn rug moesten kloppen en glazen water aan moesten slepen om hem weer tot bedaren te brengen. Ik zat bevroren op mijn stoel. Mijn lelijkheid wordt nog iemands dood, dacht ik, ik heb het boze oog.’

Na de herinnering aan dit voorval zwalkten haar gedachten langs de overvloed van soortgelijke gebeurtenissen die in de loop van de tijd gevolgd waren. Zodra zij haar oog op iemand liet vallen maakte hij zich, alsof Cupido hem met giftige pijlen bestookte, in paniek uit de voeten. Vroeger geloofde men dat de melk zuur werd als er een heks in de buurt was - precies zo werden mannen onwel als Jeanne hen benaderde. Zelfs baby’s begonnen te huilen als zij zich belangstellend over de wagen boog. Zo was zij, onvrijwillig, een eiland waar nooit iemand aanlegde. Zo’n eiland waarvan ze in de middeleeuwen gezegd zouden hebben dat zij die er voet aan wal zetten, nooit terugkeerden.

‘Later...’ zei Isabelle, ‘heb je toch wel andere mannen leren kennen?’

‘Je denkt toch niet dat ik nog steeds maagd ben...’ zei Jeanne verontwaardigd.

‘Nee, nee...’ Isabelle hief bezwerend haar handen op, ‘in deze tijd... wie is er nog maagd... ik bedoel...’

‘Maagd... ben ik niet meer,’ onderbrak Jeanne haar ongeduldig, ‘maar daar is dan ook alles mee gezegd. Die ene armzalige keer... Het was een obsessie voor me geworden: op de academie gonsde het van de erotiek, iedereen was verwickeld in een of andere liefdes- affaire. Daar zat ik dan als magere, vroeg-oude maagd tussen. Soms stond ik model voor iemand die de schoonheid van de lelijkheid wilde schilderen zoals... de schoonheid van rimpelige oudjes en ruïnes.’ Ze lachte bitter.

‘Ik moest en zou weten hoe het was, met een man. Op een dag, in de zomer, deed zich een kans voor. Ik slenterde over de vlooiemarkt, de zon stond al laag. Er was een hoek waar Algerijnen en zwarte Afrikanen stonden met hun handeltje op een kleed op de grond: horloges, sieraden van ivoor, leren riemen, colberts. Daartussen zat een oude, verkreukelde man, een Fransman, op een klapstoeltje te dutten. Voor hem op een lap bruin fluweel, stond een opgezette purperreiger. Een prachtig exemplaar, goed geprepareerd. Hij glansde alsof hij nog leefde en zo uit de markt kon wegvliegen. Purperreigers zijn zeldzaam in ons land. Ik maakte de man wakker en onderhandelde over de prijs. We raakten in gesprek. Ik vertelde hem over mijn hartstocht voor opgezette dieren - ik tekende ze. Daarna klaagde ik over de warmte. O, maar dit was nog niets, zei hij, vergeleken bij de hitte in Perpignan waar hij juist negen weken had doorgebracht. Hij had een ‘Ibur-des-Veuves gemaakt, zoals hij het noemde, een tocht langs weduwen. “Weduwen?” vroeg ik. “De weduwen van mijn vrienden,” legde hij uit, “elke zomer ga ik bij ze logeren. Bij ieder van hen blijf ik drie weken: de eerste week moet ik met ze naar het kerkhof om het graf van mijn vriend te bezoeken, de tweede week moet ik de foto’s van de kinderen en kleinkinderen bekijken, en de derde week moet ik met ze naar bed.” Hij grinnikte en voegde eraan toe: “De eerste twee weken vind ik het prettigst.” We werden het eens over de prijs van de vogel. Hij beweerde dat hij er thuis nog meer had, allerlei soorten. Hij begon zijn kleedje op te vouwen; het was zijn tijd om iets te gaan drinken, zei hij. Ik bood hem iets aan, trakteerde hem daarna op een maaltijd en ging met hem mee naar huis voor de vogels. Ik kocht er nog een en betaalde hem goed. Toen... haalde hij me aan. Het gebeurde vanzelf... ik denk dat hij het deed uit medelijden of uit dankbaarheid... uit sympathie misschien...’

Jeanne pakte de wijnfles en begon, in plaats van zich bij te schenken, aan het etiket te pulken.

‘Hij deed het licht uit... ik stelde me voor dat ik daar met iemand anders lag... iemand... ik had genoeg kandidaten. Later besepte ik dat hij zich op dezelfde manier moest hebben ingebeeld dat hij een mooie vrouw naast zich had. Of hij nu met de weduwe van een van zijn vrienden in bed lag of met een afstotelijke jonge vrouw: hij deed het licht uit en schakelde zijn fantasie in. Die gedachte schokte me. We deden het dus allebei met iemand anders, via elkaar.’ Bij de gedachte aan deze paradoxale manier van gesublimeerd

overspel kwam de schaamte met onverminderde kracht terug. Ze wreef over haar kaak en probeerde het onappetijtelijke beeld dat zich, ondanks de duisternis waarin alles zich had afgespeeld, kristalhelder in haar geheugen had gegrift, van zich af te zetten.

‘Ik besloot nooit meer iemand aan te raken, tenzij het hem werkelijk om mij te doen was, en mij om hem.’

Isabelle schoof haar stoel dicht naar die van Jeanne toe en legde medelevend een hand op haar arm. Jeanne smolt. Hoe lang was het geleden dat iemand haar aanraakte? Had, behalve in een grijs verleden haar moeder, een vrouw haar ooit haar genegenheid betoond met een dergelijk gebaar? Bij dit contact van huid op huid, klam van de warmte, ging iets van de ene persoon in de andere over. Het pantser waarin Jeanne zich in de loop der jaren was gaan hullen, brokkelde langzaam af; als Isabelle zo doorging zou het in gruis uiteen vallen.

Enmaal op gang gekomen kende Jeanne’s behoefte aan ontboezemingen geen grenzen meer; ze had zoveel opgepot: ‘Ze zeggen dat er geen taboes meer zijn, maar een van de laatste is lelijkheid. Er zijn verenigingen voor dikke mensen, voor lilliputters, voor extreem grote mensen, voor verlegen mensen, voor stotteraars, voor mensen met een fobie... maar niet voor lelijke mensen. Lelijkheid mag niet bestaan. Wanneer je hardop zegt dat je jezelf lelijk vindt wordt er verontwaardigd geroepen: als je maar aardig bent. De meeste lelijkerds nemen die raad ter harte: ze doen zich overdreven sympathiek voor of putten zich uit in grappen en grollen - zoals een blinde zijn gehoor en tastvermogen extra ontwikkelt.’ Isabelle’s hand, die zich nog niet had bewogen, begon nu bemoedigend te wrijven.

‘Laten we ruilen,’ stelde Jeanne overmoedig voor, ‘als je mij een beetje van je schoonheid geeft, krijg jij wat van mijn lelijkheid.’

Zo ging de dag in een sfeer van vertrouwelijkheid voorbij. Als oude vriendinnen zaten ze onder de appelboom, harde groene appels boven hun hoofden, Jeanne in een vormeloze broek en een overhemd vol verfspatten, Isabelle in haar zomerjurk waarin het oorspronkelijke bloemmotief schuilging onder een waas van vuil. De zon verdween langzaam achter een geel vochtgordijn, de vogels hielden zich gedeisd. Jeanne opende een nieuwe fles. De honden schurkten langs Isabelle’s benen; zij had de moed om ze te strelen. Het was of de wereld zich verkleinde tot deze ene behaaglijke plek onder de appelboom, die niets dan vrede bewerkstelligde zolang men maar niet van zijn vruchten at.

Aan het eind van de middag viel het Jeanne zwaar Isabelle als vanouds terug te brengen naar de kelder. Het afdalen van de keldertrap in gezelschap van de honden, die gewoontegetrouw meeliepen - wat een gênante, onwaardige vertoning was dat. ‘Morgen maak ik de slaapkamer van mijn vader voor je in

orde,' zei ze, ten overvloede iets aan de stobalen verschikkend om zich te verontschuldigen.

Daarna trok ze met lome bewegingen haar werkkleding aan, een blauwgrijze weeshuisjurk die zo neutraal en nietszeggend was dat iemand die er, puttend uit zijn herinnering, iets over zou willen zeggen, geen woorden zou kunnen vinden om hem te beschrijven.

Op weg naar La Truite Dorée liep ze de plumpe dorpskerk van grijze andesietblokken binnen. Met grote stappen beende ze door het middenpad op de zwarte Madonna af die, gehuld in wit kant en fijn borduurwerk, haar met een ondoorgrondelijke, intense blik naar zich toe lokte. Jeanne keek vluchtig om zich heen. Er was niemand. Toch be kroop haar het gevoel dat ze werd gadeslagen, vanachter de hoog oprijzende zuilen, vanuit de eikehouten biechtstoelen met fluwelen gordijntjes - bewogen ze, bewogen ze niet -, door de pastoor, ja zelfs door zijn voorgangers... door alle kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders tot in de middeleeuwen toe. Ze stak een kaars aan en plaatste hem in een standaard te midden van andere kaarsen, die op de Madonna een mysterieuze gloed wierpen en het vreemde effect van schaduw op een zwart gezicht teweegbrachten. Ze knielde en keek op naar de Madonna.

'Ik heb u lang verwaarloosd,' fluisterde ze, 'ik ben trouweloos geweest, hoogmoedig, onverschillig, hard... en toch hebt u, in uw goedheid, iemand naar me toe gestuurd die me mijn... menselijkheid heeft teruggegeven. In geen dertig jaar heb ik me gevoeld zoals nu... ik word overspoeld door nieuwe gewaarwordingen... hoop... verwachting... Alles wordt anders! U hebt mij inzicht gegeven: als iemand consequent noordwaarts zou lopen en een ander, vanuit hetzelfde vertrekpunt, consequent zuidwaarts dan ontmoeten ze elkaar aan de andere kant van de aarde en hebben dezelfde tocht gemaakt... precies zo komen de levens van iemand die extreem mooi en iemand die extreem lelijk is uiteindelijk samen.'

Ze wachtte even, buiten adem van haar hartstochtelijke gefluister. Er leek beweging te komen in het gezicht van de Madonna... of flakkerde er een kaars? Haar trekken werden zachter, Jeanne vatte weer moed.

'Ik heb... een verzoek aan u...' zei ze gejaagd, 'laat deze vrouw altijd bij me blijven... laat haar, uit eigen vrije wil, bij mij in huis wonen. Ik geef haar de helft van het huis, van het land, ik geef haar... alles. Als ze maar blijft. Ik zal u elke dag komen bedanken... elke dag... mijn leven lang... dat zweer ik.'

Hoofdstuk 9

Onrust dreef Bernard, in weerwil van het dreigende onweer, zijn huis uit. Hij liep door de hoofdstraat, onder de geknotte platanen door, langs de rivier die, bezeten door dezelfde onrust, met witte schuimkoppen onder de brug door joeg. Er was niemand op straat, op een zwarte kat na die met gestrekte staart vlak voor hem langs het trottoir overstak. Bernard, bijgelovig en zichzelf tegelijk om deze dwaasheid verfoeiend, vluchtte La Truite Dorée in.

Daar trof hij het vaste gezelschap aan. Hij hees zich zuchtend op een kruk en bestelde een cognac. Met zijn onderzoek was hij niets opgeschoten. Lusteloos monsterde hij de gezichten aan de bar. Waren ze niet stuk voor stuk te banaal, te fantasieloos, voor een lustmoord? De lust hadden ze wel, maar de heroïek van een moordenaar... liet die zich verenigen met deze simpele zielen? En als zich een moordenaar in hun midden ophield, kon deze zich dan avond aan avond, alsof er niets gebeurd was, overgeven aan een rustige kout met zijn dorpsgenoten?

Hij wendde zijn blik af en keek recht voor zich uit waar hij, tussen kleurige drankflessen, in de spiegel zijn eigen opgeblazen kop aantrof, het toppunt van slappe goedmoedigheid en onbekwaamheid. Een kop om onpasselijk van te worden. Af en toe schoof daar de lange, gebogen gestalte van Jeanne Bitor langs. Hij kreeg het gevoel dat ze veranderd was. Was het iets in haar bewegingen, in de uitdrukking van haar gezicht? Gewoonlijk wist ze zich onzichtbaar te maken door haar geruisloze gang, haar zwijgzaamheid, uitdrukkingloosheid en ogenschijnlijke blinden doofheid. Maar vanavond was ze echt aanwezig. Ze had kleur op haar gezicht, haar ogen glansden achter de brilleglazen, ze noemde de klanten bij hun naam en serveerde met een zekere zwierigheid hun bestellingen. Bernard realiseerde zich vol verbazing dat hij nog nooit op het idee was gekomen om haar aan te spreken over Isabelle, terwijl zij toch in het laatste huis voorbij Peyrol woonde.

Hij bestelde nog een cognac. Op het moment dat zij het glas voor hem neerzette, legde hij zijn vingertoppen op haar pols.

‘Denk jij nog wel eens,’ zei hij, zich vertrouwelijk naar haar toe buigend, ‘aan Isabelle Amable?’

Verstijvend onder zijn aanraking keek zij hem sprakeloos aan.

‘Je weet wel,’ zei hij, ‘Isabelle.’

In een bruske poging om haar arm terug te trekken stootte ze de cognac om. Ze griste een doekje naar zich toe en wreef ruw de gemorste vloeistof weg.

‘U... u krijgt een nieuwe,’ stotterde ze. Met bevende hand schonk ze zijn glas vol.

‘Ik denk nog vaak aan haar,’ zei Bernard glimlachend. ‘Waarom? Zij... zij denkt toch ook niet aan u?’ zei Jeanne lijk.

‘Je bedoelt...’ Bernard nam een slokje om zijn verwarring te verbergen, ‘ze is waarschijnlijk niet meer in leven... dus denkt ze helemaal niet meer..

Jeanne keek hem wenkbrauwfronsend aan. ‘Gaat u ervan uit dat ze dood is?’

‘Iedereen... iedereen gaat daarvan uit. Ze is nu al zo lang weg.’

Met getuite lippen tuurde Jeanne naar zijn glas. ‘Ik vind dat een beetje voorbarig..

‘Voorbarig? Na al die vergeefse zoekacties? Wat zou er anders met haar gebeurd kunnen zijn dan dat zij door iemand vermoord is en begraven?’

‘Volgens mij...’ Jeanne keek hem aan met een raar, scheef lachje. ‘Volgens mij is ze gewoon weggelopen, met de bedoeling nooit meer door iemand te worden teruggevonden.’

Bernard schudde gedecideerd zijn hoofd. ‘Waarom zou ze dat doen? Ze had geen enkele reden!’

‘Dat meent u toch niet, meneer Buffon!’ Op haar ellebogen leunend boog Jeanne zich naar hem toe. ‘Na wat haar allemaal is aangedaan!’

‘Je gelooft toch niet wat de kranten schrijven?’ zei Bernard.

‘Nee nee, maar ik... ik heb gehoord..stotterde ze.

‘Wat heb je gehoord?’

‘Ze heeft...’ Jeanne keek achterdochtig om zich heen. ‘Ze heeft zoveel meegemaakt... Vanaf haar twaalfde is ze... verkracht door haar stiefvader... eh... zeggen ze... haar moeder stak geen vinger uit. Ze heeft twee verschrikkelijke huwelijken achter de rug... Bij de film wordt ze niet serieus genomen... ze krijgt nooit een behoorlijke rol... ze..

‘Hoe kom je erbij!’ Bij zoveel onzin, zoveel walgelijke lasterpraat, lukte het Bernard niet de beleefdheidsregel dat je iemand niet in de rede moet vallen, in acht te nemen. ‘Ze heeft helemaal geen stiefvader! Hoe kom je erbij! Haar eigen vader leeft nog, hij verkeert in goede gezondheid en is nog steeds met haar moeder getrouwd. Het is een gelukkig huwelijk! Isabelle kwam in de vakanties naar huis om zich door hen te laten vertroetelen. En wat zeg je daar over twee mislukte huwelijken? Ze is nooit getrouwd geweest... nee, ze stond juist op het punt om te gaan trouwen! Ze heeft een ontroostbare verloofde achtergelaten!’

‘Hoe weet u dat?’ zei Jeanne vinnig. ‘Heeft u haar zo goed gekend?’

Bernard schudde zijn hoofd. ‘Haar hartsvriendin, Odile Sévérac, heeft het me verteld. Die twee hebben altijd contact met elkaar gehouden... door de jaren heen...’

‘Maar dat kan... helemaal niet...’ Jeanne staarde hem verbluft aan.

Zenuwachtig knakte ze met haar vingers. Bij dit knakgeluid liepen hem de rillingen over de rug. In de spiegel zag hij, tussen de glinsterende drankflessen, het mallotige staartje achter op haar hoofd; daaronder haar rug die ineens extra krom leek, alsof ze zich gereed maakte voor een sprong. Haar mond viel open, hij keek recht in de ruïnes van haar gebit. Toen zijn ogen

haar verwilderde blik kruisten, sloeg hem de schrik om het hart.

‘Weet u het... zeker?’ zei ze schor.

Hij knikte.

‘Dan... dan haar hand omklemde een leeg bierglas dat ze kort daarvoor had schoongespoeld. Het bloed trok uit haar gezicht weg, dat spits en gespannen was in het lamplicht. Bernard hoorde het geluid van knappend glas.

‘Wat doe je... Jeanne!’

Ze opende haar hand en staarde verwonderd naar het bloed dat begon te vloeien. De stamgasten keken in stille afkeuring toe. Als in trance verdween Jeanne achter het fluwelen gordijn, waar de vrouw van de eigenaar ‘s avonds televisie zat te kijken. Bernard hoorde opgewonden kreten, er klonk gestommel. De baas, nu ook gealarmeerd, dook op zijn beurt achter het gordijn en kwam even later met een sarcastisch trekje om de mond terug.

‘Met vrouwen heb je altijd wat,’ zei hij schouderophalend.

Ontdaan keek Bernard in de spiegel. Wat was er gebeurd? Hij had zoeven een gesprek gevoerd met Jeanne Bitor. En wat voor gesprek... een moeizame, bizarre dialoog... Halverwege was er iets verkeerd gegaan, hij probeerde het te reconstrueren. Ergens was iets belangrijks gezegd, iets dat alle aandacht verdiende, iets waarvan hij de nagalm achter in zijn hoofd hoorde. Isabelle was daarin levensgroot aanwezig geweest... hij had haar als het ware geroken en het leek of het Jeanne was die haar geur had verspreid. Wat had hij in alle onschuld aangericht? Deze vraag bleef, aangevuurd en opgezweept door het plotseling losbarstende onweer, in zijn hoofd rondtollen tot hij er duizelig van werd.

Hoofdstuk 10

Als het in Auvergne onweert lijkt het of de afgeknotte bergen, die sinds de oertijd slapen, uit hun sluimer worden gewekt en opnieuw hun gedaante van rommelende, gloeiende magmahaard aannemen. Het hele gebied schudt op zijn grondvesten, de bergtoppen lichten macaber op, de donder blijft zonder aan kracht in te boeten als een diablo heen en weer rollen tussen de ene berghelling en de andere. Af en toe wordt er een boom door de bliksem getroffen: door een hemelse klauwhamer in tweeën gespleten wacht hem een schizofreen bestaan van twee helften die zich nooit meer kunnen verenigen. Jeanne drukte haar tot een vuist gebalde, in de haast verbonden hand tegen haar borst en keek vanaf de kade met brandende ogen neer op de rivier die in de diepte kolkte. De neerkletterende regen deed pijn op haar hoofdhuid. Smelten, wegrogenen als een sneeuwpop in de lente en afgevoerd worden door de rivier! Water worden! Door al dat ruisende water stroomden de tranen vanzelf uit haar ogen, vergezeld van een ruw geweeklaag dat zich, buiten haar wil om, vanuit haar ineen krimpende middenrif een weg baande naar buiten. 'Ik ben erin gestonken..kermde ze, 'ik heb me laten inpalmen... wat ben ik goedgelovig geweest... naïef... wat heb ik me belachelijk gemaakt... mijn hele hebben en houden... open en bloot...' Haar stem ging verloren in de smeltkroes van geluiden. Veilig kon ze haar gekwetste ziel luchten... het gevoel van totale verlatenheid eruit schreeuwen, dat ze vaag herkende uit de tijd dat haar moeder was overleden. Door een floers van tranen zag ze een schimmig herinneringsbeeld: een klein, schreeuwend, om zich heen slaand en schoppend meisje - ze grepen haar polsen en enkels om haar tot stilte te manen. Maar toen al had niets, niemand haar kunnen afhelfen van het besef dat ze voor altijd alleen in de wereld zou staan - dat er nooit meer iemand zou zijn die evenveel om haar gaf als om zichzelf. Later had haar verdriet zich omgezet in woede: haar moeder had haar lelijk in de steek gelaten! Vanuit haar comfortabele rustplaats in de hemel keek ze op haar dochter neer zonder een vinger uit te steken.

Ook nu verkeerde haar wanhoop langzaam in woede. Zo kwam ze weer tot zichzelf, want met de woede was ze in de loop der jaren vertrouwd geraakt, de woede was de enige metgezel op wie ze kon rekenen en die haast nooit van haar zijde week. Dit noodweer - was het niet precies op het goede moment, van hogerhand, speciaal voor haar gearrangeerd om alle leugens, valsheid en onechtheid weg te spoelen? Wat bleef was niets minder dan de harde, sobere waarheid, een waarheid zonder sentimentele gevoelens, een waarheid die eiste dat je sterk in je schoenen stond. Ze hief haar gezicht op en deed haar bril af, zodat de regen haar brandende gezicht kon blussen. Zo bleef ze nog enige tijd staan, in de stille hoop dat de bliksem haar een aantrekkelijk doelwit zou

vinden. Maar zelfs die lustte haar niet. Ten slotte keerde ze de rivier de rug toe en sleepte zich, doorweekt als een drenkeling, langzaam naar huis.

Maar 's nachts, toen het onweer voorbij was en het alleen nog met een doffe gelijkmatigheid regende, hielden huiveringwekkende gedachten haar uit de slaap. Er was één zekerheid: een verdubbelde zelfdiscipline was nu geboden om het schilderij af te maken en, als afsluiting van de serie, het laatste deel van het drieluik. Het regime moest verzwaard worden. Maar hoe ver kon ze gaan? Haar ideeën daarover waren nooit scherp omlijnd geweest. Het proces van verval had steeds centraal gestaan... hoe ver kon ze dat doorvoeren. .. tot over de grenzen van de dood? Wat had haar voor ogen gestaan toen ze besloot Isabelle als model te gebruiken? Had ze niet gedacht: als je haar bijna niets te eten geeft zal ze, haast onmerkbaar, steeds minder levend en meer... dood worden? Een proces waar niemand schuld aan had - het zou zich in haar lichaam voltrekken als iets vanzelfsprekends en onontkoombars. Jeanne's enige taak zou zijn dit proces vast te leggen.

Ze hield zichzelf voor: van honger sterven is niets bijzonders. Ieder jaar komen er miljoenen mensen om door voedselgebrek, mensen die niet zoals Isabelle een succesvol leven achter de rug hadden, maar een bestaan vol ziekte en armoede. Moet ik dan medelijden met haar hebben? Bovendien: niemand zal haar missen - iedereen beschouwt haar als verloren.

In de ochtendschemering stond ze op, gordde haar peignoir om en slofte vermoeid naar de kamer met de opgezette dieren. Ze knipte het licht aan, hees zich op het biljart en overzag met half toegeknepen ogen haar aan de vergankelijkheid gewijde collectie. Al die planten en dieren, ten prooi aan de passieve activiteit van het voor altijd verdwijnen... er ontbrak alleen nog een mens aan. Ineens verlangde zij er vurig naar dat het hele corvee achter de rug zou zijn en de rust zou weerkeren. Wat een kalm voortkabbelend bestaan had zij tot voor kort geleid - door niets, door niemand gehinderd. Met Isabelle had ze zinloze spanningen in haar leven gehaald. Het menselijk bestaan, had ze ooit in haar gretigheid naar kennis bij Schopenhauer gelezen, beweegt zich voortdurend tussen de twee polen pijn en verveling. Hoezeer prefereerde zij de verveling dan boven de pijn!

Uitgeput van al het denkwerk zakte ze opzij tot ze languit op het laken tussen de gekleurde biljartballen in een onrustige halfslaap verdween. Maar kort daarna schrok ze wakker van een stuiptrekking in haar lichaam, die de ballen aan het rollen bracht en met een droge tik tegen elkaar tot stilstand deed komen. Kreunend kwam ze overeind en wreef zich de slaap uit haar ogen. Daarna gleed ze van het biljart en verliet op wankele benen het vertrek. Het had geen zin meer om naar bed te gaan. Ze slofte naar de keuken, maakte het fornuis aan en zette een ketel water op het vuur.

Na drie koppen sterke koffie was haar woede in volle hevigheid teruggekeerd. Ze kleedde zich slordig aan, liet de honden uit de kennel en zette hun gevulde

etensbakken met een klap op de vloer. Ongeduldig wachtte ze tot ze klaar waren met eten. Daarna goot ze met trillende hand een kom vol water en begaf zich met haar gevolg naar de kelder.

‘Opstaan!’ brulde ze halverwege de trap. ‘Aan ‘t werk!’

Isabelle rekte zich uit. ‘Ben ik in de war of is het echt nog heel vroeg...’ geeuwde ze.

‘Het is zeven uur,’ snauwde Jeanne, ‘we hebben de laatste dagen veel tijd verlummeld. Die gaan we nu inhalen.’

Isabelle keek haar bevreemd aan. Het prinsesje met de ogen als theeschoteltjes, dacht Jeanne grimmig, we zullen haar laten zien dat het tij gekeerd is. Ze duwde Isabelle de mok in handen en bleef als een kapitein met de handen in de zij onder aan de trap staan wachten. Maar terwijl ze daar zo stond en Isabelle gadesloeg kromp haar hart. Haar pas ontkiemde gevoelens voor Isabelle lieten zich niet als een lichtschakelaar omdraaien. In theorie hardvochtige maatregelen nemen was niet moeilijk, in de werkelijkheid bleken onvoorziene sentimenten haar vastbeslotenheid te vertroebelen. Ze moest zich heel erg schrap zetten!

‘Wat... wat is er gebeurd?’ zei Isabelle timide. ‘Je doet zo... zo vreemd...’

‘Ik? Vreemd?’ Jeanne lachte cynisch. ‘Je weet nog niet half hoe vreemd ik in feite ben. Wat je tot nu toe hebt meegemaakt was nog maar een voorproefje. Vanaf nu... gaan we werken, keihard werken tot... een van ons erbij neervalt. Dus... schiet een beetje op alsjeblieft.’

‘Heb ik iets... verkeerd gezegd? Heb ik iets misdaan?’ vroeg Isabelle klaaglijk Nerveus dronk ze haar mok leeg.

‘O nee, hoe kom je erbij... wat jij zegt of doet is van geen enkel belang.’

Hooghartig draaide Jeanne zich om. Met haar vingers knippend liep ze de trap op. Isabelle volgde haar met gebogen hoofd.

Verbeten zette Jeanne zich aan het werk. Slaapgebrek en spanning bezorgden haar een ijl, geknepen, aan pijn grenzend gevoel in haar hoofd, waar de gedachten en gevoelens dolgedraaid doorheen zwalkten. Met treiterzieke regelmaat bleef het beeld van Isabelle en haarzelf onder de appelboom terugkeren. Toen was ze... je zou kunnen zeggen... gelukkig. Dat dit geluk onterecht was omdat het gebaseerd was op het onwaarachtige gedrag van een ander, vernietigde toch niet de herinnering aan het geluksgevoel: het moment zelf kon niet meer ongedaan worden gemaakt. Hoeveel mensen waren gelukkig op valse gronden, zonder het te weten?

Rond het middaguur vroeg Isabelle met neergeslagen ogen: ‘Mag ik misschien wat... eten?’

‘Eten?’ Jeanne richtte een kwast op haar alsof ze haar onder vuur nam.

‘Voorlopig wordt er niet meer gegeten.’

Isabelle schoot overeind uit haar pose. ‘Nee... niet weer... ik moet toch eten! Zonder... zonder eten red ik het niet...’

Jeanne klikte. Haar hart bonkte in haar keel. Dit was een cruciaal moment, nu

Jeanne slikte. Haar hart bonkte in haar keel. Dit was een cruciaal moment, nu mocht ze niet overstag gaan. Geen water in de wijn doen. Een remise was niet mogelijk - zij moest, vanaf haar zwarte tegel, winnen.

‘Je hebt mijn plan heel goed begrepen,’ zei ze, op een ondraaglijk kalme toon, ‘je hebt mijn werk gezien en je gevolgtrekkingen gemaakt... Zeur nou niet, daarmee maak je het voor ons allebei alleen maar moeilijker.’

‘Maar...!’ Isabelle verloor haar zelfbeheersing. Op handen en voeten kroop ze het podium af, rechtstreeks naar Jeanne toe, en richtte zich, Jeanne’s benen omklemmend, smekend op.

‘Dit kun je toch niet menen... dit kun je niet doen... voor een schilderij... een schilderij... Ik wil me niet opofferen voor een schilderij! Wat is nou een schilderij!’ Huilend drukte ze haar gezicht tegen Jeanne’s broekspijpen. Jeanne verstijfde. Even voelde ze een aanvechting om zich te bukken en Isabelle te troosten en gerust te stellen, zodat de wanhopige omstrengeling van haar benen een eind zou nemen. Maar opnieuw hoorde ze een waarschuwend stem die zei: Laat je niet om de tuin leiden. Het is een uitmuntende actrice die zich hier aan je voeten werpt!

‘Hou daarmee op,’ zei ze bars, voorover buigend om zich van Isabelle’s handen te bevrijden. Haar vingers met kracht loswikkend beet ze haar toe: ‘Moet ik de honden roepen?’

Eindelijk gaf Isabelle zich over. Uitgeput hees ze zich op het podium, op de sofa. Trillend, met een gespannen, behuuld gezicht, nam ze haar oude pose aan.

Uiterlijk onaangedaan hervatte Jeanne het werk. Maar onder haar stoïcijnse effenheid, haar onwrikbare voornemen de hele onderneming snel tot een einde te brengen, wroette een pijnlijk besef van verlies: ze had iets onontbeerlijks gevonden en het meteen weer verloren. Vreemd genoeg leek het niet Isabelle te zijn aan wie de dood snuffelde, maar was zij het zelf in wie langzaam iets aan het sterven was, nog voordat het levensvatbaar was gebleken.

Hoofdstuk 11

Jeanne sliep die nacht, van pure uitputting, de klok rond. Het was een diep in vergetelheid wegzinken, een hoog opstijgen boven dit tranendal.

Toen ze opstond en haar nachtpon uittrok monsterde ze in het voorbijgaan haar naakte lichaam in de verweerde, half uit de scharnieren hangende, driedelige spiegel boven de toilettafel. De felle ochtendzon scheen nietsontziend op haar bleke huid. Ze bekeek zichzelf van voren, van opzij, van achteren. In geen jaren had ze haar evenbeeld ongekleed in de spiegel gezien. Onwillekeurig legde ze er de blauwdruk van Isabelle's lichaam overheen. We worden naakt geboren, dacht ze, wat een enorme gevolgen heeft de vorm van het materiaal waarvan we gemaakt zijn... wat een stompzinnige willekeur. Was ik maar vast oud: grijs... rimpelig... tandeloos... in de ouderdom zijn we allemaal gelijk.

Dit staketsel in de spiegel, wat vreemd dat zij dat zelf was. Het stond zo ver af van wat zij als haar ik beschouwde, het lichaam van Isabelle was haar duizendmaal vertrouwd. Bizar, die lange knokige armen en benen, de sliertige romp, het vraagteken dat hoofd, hals en rug samen vormden. Alles was buitenproportioneel, tegen de regels van de gulden snede in. Wat een knoeier, degene die haar had ontworpen!

Ze wendde zich af van de spiegel en kleepte zich aan. Tijdens het ontbijt en het voeren van de honden zag ze nog steeds, dwars door de vlekken en vertekeningen in het spiegelglas heen, haar schimmige evenbeeld voor zich, beklagenswaardig en ergerniswekkend tegelijk. Ze zou het van zich af willen schudden, maar het bleef haar aanstaren alsof het een antwoord van haar verwachtte. Beseffend dat ze dit beeld alleen naar de achtergrond kon dringen door dat andere lichaam ervoor te schuiven liep ze ten slotte naar de kelder. De honden stormden met zoveel bravoure de trap af dat ze haar bijna omver liepen. Op de onderste trede bleef ze abrupt staan. Het bed van stro was leeg. Op hetzelfde moment begonnen de honden op een alarmerende, sonore toon te blaffen. Recht op hun achterpoten staand snuffelden ze aan twee bungelende blote voeten die bleek oplichtten in het halfdonker. Jeanne omklemde de trapleuning. In haar buik nestelde zich een week, misselijk makend gevoel dat een lichte draaierigheid in haar hoofd teweegbracht. Tegelijkertijd registreerden haar ogen met een kille objectiviteit dat Isabelle daar, zachtjes heen en weer schommelend onder de aanraking van de honden, met een geknakte hals in een geïmproviseerde strop hing. Het touw was vastgeknoopt aan een haak in de zoldering, waaraan vroeger zoute hammen en worsten hadden gehangen. Naast haar stond een stapel strobalen waar ze vanaf moest zijn gestapt. In hun baldadigheid over de ongewone vondst stootten de honden hem om, zodat de balen met een doffe plof op de grond

vielen.

Jeanne greep naar haar keel. De gronderige lucht in de kelder die ze anders vol gretigheid inademde de geur van vochtige aarde, nat basalt, dode muizen - gaf haar nu het gevoel dat ze stikte... ze draaide zich om, rende de trap op, struikelde, krabbelde overeind, rende de gang door, de keuken door, het huis uit... alles zonder adem te halen, alsof ze door iets monsterlijks op de hielen werd gezeten. Pas toen ze buiten was durfde ze, met uitgezette neusvleugels, diep in te ademen. Ze viel neer in een van de tuinstoelen en begon gejaagd aan haar vingerkootjes te trekken.

Een peloton van de meest uiteenlopende gevoelens nam haar onder vuur - ze wist niet in welke richting ze moest vluchten. Ze wilde lachen, ze wilde huilen, ze wilde schreeuwen, maar in plaats daarvan probeerde ze de ene vinger na de andere uit zijn huls te trekken.

Hoe had dit kunnen gebeuren, terwijl zij zelf lag te slapen, onder hetzelfde dak, zonder iets te voorvoelen? Ze probeerde Isabelle voor zich te zien, op de stobalen klimmend, het touw vastmakend aan de haak, de lus knopen. Wat was er door haar heen gegaan? Waarom deed ze het... uit ijdelheid, om het aftakelingsproces niet te hoeven meemaken... uit wraak, om Jeanne artistiek dwars te zitten... of uit wanhoop... uit angst...?

Ineens werd Jeanne overvallen door een hinnikende lach die haar tenen deed krullen: wat een zotte aanblik - daar hing ze, een van 's lands meest aanbeden actrices, als in een kitscherige B-film... waar bleef de sheriff? Ze lachte en lachte tot ze er bijna in stikte; een hysterische lach met lange, gierende uithalen waarbij de tranen haar over de wangen liepen. Een appel die uit de boom viel, recht in haar schoot, wakkerde haar lach aan tot het ondraaglijke. Ze stond op en begon in het wilde weg de harde, groene appels van de onderste takken te rukken, ruw, sommige met tak en al. Als een waanzinnige sprong ze in het rond, tot het gras onder de bomen bezaaid was met appels, takken en bladeren. Maar van het ene moment op het andere viel ze, ten prooi aan een plotseling opvlammend verdriet, afgepeigerd neer in het gras en staarde naar de stoel waarin, enkele dagen geleden, Isabelle nog als een oude vriendin gezeten had. Een gevoel van onherstelbaar gemis reet haar open en schuurde langs haar zenuwen. 'Ik wilde haar alleen heel, heel langzaam lelijk zien worden...' mompelde ze.

Vanuit haar linker ooghoek zag ze de honden naar buiten komen. Niet gehinderd door sentimentele gevoelens met betrekking tot hun macabere ontdekking sprongen ze monter de tuin in en verdwenen tussen de struiken. Jeanne schudde haar hoofd om het troosteloze beeld van het slappe lichaam van Isabelle kwijt te raken, dat zich nu al in haar had vastgevreten. Ze beet op haar knokkels. Nog nooit had ze zich zo, in absolute zin, verlaten gevoeld - zo door iedereen in de steek gelaten... en ditmaal terecht, niet vanwege haar afstotelijkheid, maar om de verwerpelijkheid van haar karakter. Was ik maar

nooit geboren, kreunde ze, met haar bovenlichaam heen en weer wiegend. Ze zullen me komen halen, dacht ze ineens. Ze schoot overeind en spitste haar oren. En ja... in de verte klonk het geluid van motoren... het getrappel van paardehoeven op de weg... ze voelde de heimelijkheid van een geruisloze omsingeling...

Bleef ze hier lijdzaam wachten tot ze haar van het gras kwamen lichten? Gedurende een kort, zwak moment overwoog ze de teugels van haar leven los te laten, haar dodelijk vermoeiende galop te staken en zich over te geven... niet langer te hoeven beslissen waarheen en hoe. Maar onmiddellijk schudde ze deze verleidelijke gedachte van zich af. Ze sprong overeind. Niemand zou over haar lot beslissen!

Met opeengeklemd lippen liep ze het huis in. Zonder nog een moment te aarzelen - alsof ze op afstand bestuurd werd door een tirannieke brein - gooide ze de deur van het atelier open, ging naar binnen, pakte de portretten van Isabelle, waarvan de schaal één op één was, en sleepte ze achter zich aan de gang door, de tuin in. Met dode takken, die ze van de verwaarloosde struiken afbrak, legde ze een flink vuur aan waar ze de doeken overdwers in zette, zodanig tegen elkaar aan leunend dat de beschilderde kanten naar buiten gekeerd waren. Het vuur verspreidde zoveel hitte dat ze een stap achteruit moest doen. Wijdbeens, met de handen in de zij, keek ze naar de hoog opblaaiende vlammen die langs Isabelle lekten. Bij het smelten van de verf kwam ze nog eenmaal tot leven. De bleek blauwe huid werd warm roze en glansde fluwelig, de mondhoeken krulden lokkend en geheimzinnig om, de ogen kregen een dromerige intensiteit.

Verrukt en verbijsterd keek Jeanne toe. Het schilderij beleefde één moment van opperste schoonheid, een schoonheid die niet dank zij maar ondanks haar ontstond en die zij nooit op eigen kracht had kunnen bereiken. Kwam dit doordat zij steeds de dood geschilderd had, doordat ze zelfs in het levende het dode had weten te treffen? Als de essentie van kunst zou zijn iets van het leven te vangen, een bijna ongrijpbaar moment in de eeuwig voortgaande beweging, dan had zij al die tijd op het verkeerde spoor gezeten.

Over de hele linie heb ik gefaald, dacht ze, als vrouw... als mens... als kunstenaar... Ze keek toe hoe de schilderijen langzaam verteerden en zag daarin ook haar leven verkolen, verassen. Het vallen en opstaan, het voortdurende desperate pogen, het hardnekkige zoeken - het had alleen geleid tot dit ene ogenblik dat onthulde dat het tot niets had geleid.

Er kwam een grimmige vreugde over haar. Met een lange, gevorkte tak pookte ze het vuur extra hoog op. Ha, de vlammen! Hier brandden de jaren die achter haar lagen, haar hele bestaan, wat een opruiming! Ze keerde zich om en keek met een hand boven haar ogen tegen de zon in naar het huis, dat haar zwijgend gadesloeg. Ze kon ook het huis... Maar de nagedachtenis aan haar voorouders die er hadden geleefd, gezwoegd, en die het in zekere zin nog

altijd bezaten weerhield haar. Het was of zij, in postuum protest, hun stemmen murmelend verhieven.

Ik wil weg, dacht ze. Ze wierp een laatste blik op het vuur en liep over het pad, waarin de sleepsporen van de schilderijen stonden geëtst, naar het huis. In de keuken propte ze wat willekeurige etenswaren in een oude rugzak, in de gang een regenjack. Nog steeds hoorde ze het hoefgetrappel. Het rommelde als een naderend onweer onder haar schedeldak. Gejaagd keek ze om zich heen, het huis keek nietszeggend terug alsof het nooit een band met haar had gehad. Huizen waren net hoeren, ze verkochten zich aan wie hen wou bezitten.

De honden! Ze stapte naar buiten en zocht met haar ogen vergeefs het grasveld af. Wat kon zij nog voor ze doen? Niets. Ze zouden zich weten te redden, iemand zou zich over hen ontfermen. Zonder haar waren ze, op de keper beschouwd, misschien wel beter af.

Ze trok de keukendeur achter zich dicht en liep om het huis heen de weg op. Zonder om te kijken liep ze in een ferme wandelpas bergopwaarts, door het kastanjabos, over de met mos en varens begroeide stenen brug. In het voorbijgaan keek ze ongeïnteresseerd naar het water dat eronderdoor bruiste, in de richting van de plek waar het allemaal begonnen was. Ze liep in een straf tempo verder, aanvankelijk in de richting van de Plomb du Cantal, maar verderop koos ze, in een opwelling, intuïtief voor de Puy Griou. Ze volgde het pad naar de top dat tussen majestueuze naaldbomen door kronkelde. Ze passeerde herkauwende gele koeien, die haar in stompzinnige overgave aanstaarden, ze wierp ongedurige blikken op de adembenemende panorama's aan weerszijden van het pad. Toen ze de top naderde werd het mistig en stak er een harde, gure wind op. Ze rilde en trok haar jack aan.

Hoofdstuk 12

Op zijn vrije zaterdag begaf Bernard zich in alle vroegte naar het huis van Jeanne Bitor. Los gezien van het doel dat hem voor ogen stond was het een prettige wandeling. In de dauwdruppels op de struiken aan weerszijden van het pad glinsterde het zonlicht, de nacht loste op in een naar bladmoes geurende damp. Zelfs de steilte van het pad deerde hem niet - op een warmer moment van de dag zou hij bij zijn pogingen zijn gewicht bergopwaarts te verplaatsen als gewoonlijk te kampen hebben gekregen met ademnood en heen en weer schietende lichtflitsen die zijn blikveld doorkruisten. Toen hij de boerderij bereikte was hij nog net zo energiek als toen hij die morgen uit zijn bed stapte. Behoedzaam, met zijn mollige voetkussentjes het geluid van zijn stappen dempend, sloop hij het erf op. De luiken aan de wegkant waren gesloten, waardoor het huis er ontoegankelijk en vijandig uitzag. Voorzichtige omtrekkende bewegingen brachten hem bij de zijkant van het huis. Voorovergebogen liep hij door hoog, verwilderd gras langs een blinde muur. Zijn hand scheerde langs een brandnetel, hij bleef staan om in de vurige plek te bijten. Hoe ging hij dit eigenlijk aanpakken? Daar had hij nog geen moment over nagedacht. Hij volgde spontaan zijn intuïtie, die hem ingaf eens bij Jeanne Bitor rond te snuffelen.

Terwijl hij daar zo stond en zijn ogen over de verwaarloosde, om een snoeimes smekende tuin liet gaan, viel zijn blik op iets roods dat half schuilging achter de bladeren van een uit zijn krachten gegroeide rozestruik. Hij bukte zich om de stekelige takken opzij te duwen. Toen hij overeind kwam hield hij een schoen in zijn hand. Peinzend bekeek hij de fragiele constructie: een dunne, hoge hak, een smal riempje voor de hiel, kwetsbaar leer. Geleidelijk schoof hier het beeld van Isabelle overheen zoals zij op de dag van haar verdwijning was gezien door Gaspard Peyrol, een beschrijving die in alle kranten had gestaan. Dit moest het schoentje zijn waarvan Peyrol zich verwonderd had afgevraagd hoe zij ermee de berg opkwam.

Bernard bukte zich opnieuw en vond in een vochtige holte achter de roos ook het tweede schoentje. Daarbij ontdekte hij een luchtrooster. Om naar binnen te kijken moest hij met zijn kolossale lichaam plat op de grond gaan liggen. Onder hem klonk het geknak van stelen. Hij bracht zijn gezicht dicht bij het rooster, maar zag daarachter niets dan duisternis. Moeizaam krabbelde hij overeind. Terwijl hij met zijn hand nadenkend over zijn schedel streek be kroop hem een gevoel van wrevel. Dit was te mooi om waar te zijn! Een schoen kon onderweg verloren zijn, maar twee schoenen netjes naast elkaar, daar was een menselijke hand voor nodig. Het leek verdacht veel op een, misschien wel speciaal te zijner ere, met opzet gearrangeerd spoor. Belachelijk, een paar schoenen keurig in het gelid alsof ze in de etalage van

een schoenenzaak stonden. Hij kon beter maken dat hij wegkwam! Maar in plaats daarvan tilde hij de schoenen aan de riempjes op tot ooghoogte, staarde ernaar en rook eraan. Een gevoel van gemis overviel hem. Zij hadden haar lichaam gedragen. In zijn verbeelding rezen uit de schoenen haar benen op... haar billen, buik, taille. .. Hij hield zijn adem in: het was bijna een perverse daad, Isabelle, inclusief haar intiemste onderdelen, opnieuw te scheppen vanuit haar schoenen. Toch ging het verder omhoog, tot hij haar hele gestalte in haar duizelingwekkende bekoorlijkheid voor zich zag. Hij zette de schoentjes schielijk terug in het gras en tilde zijn bril van zijn neus om met duim en wijsvinger de rug te masseren. Daarna vervolgde hij in blinde gedrevenheid zijn tocht door het manshoge onkruid. Bij de hoek van het huis kreeg hij vrij zicht op de uitgestrekte achtertuin, die zonder merkbare overgang in het omringende landschap opging. Hij verstarde. Midden op het grasveld stond, bij een hoog opblazend vuur, Jeanne Bitor. Op haar anders zo grauwe gezicht lag een roze gloed. Ze porde het vuur hoog op en schoof er twee grote, rechthoekige voorwerpen in. Dit was een totaal andere vrouw dan degene die hij in La Truite Doréc had leren kennen als een schuw, eenzellig, vroeg-oud wezen: energiek, met een bijna mannelijke daadkracht, brak ze takken doormidden en wierp ze in het knetterende vuur. Als een bosneger tijdens een rondedans sprong ze om het vuur heen, het nu eens aan de ene kant opporrend, dan weer aan de andere kant nieuwe brandstof aanslepend. Maar ineens bleef ze staan en staarde in volledige overgave in de vlammen, alsof de vuurgod zich na langdurige smeekbeden eindelijk aan haar openbaarde. Bernard begreep dat hij zich niet moest verliezen in deze verbazingwekkende, angstaanjagende vertoning: dit was een unieke kans Jeanne's huis te onderzoeken. Zijn ogen voortdurend op haar gericht houdend sloop hij naar de keukendeur. Tot zijn verwondering bevond hij zich even later in een keuken uit het begin van de eeuw, zoals hij zich die van zijn grootmoeder herinnerde. Een keuken met een houtfornuis, een koperen pomp, een olielamp, een bordenrek, zware smeedijzeren pannen. Waarom negeerde Jeanne Bitor de moderne gemakken? Hij liep de gang in, deed deuren open en dicht, wierp een vluchtige blik in de kamers en bekeek met lichte afschuw de schilderijenverzameling en de opgezette dieren. Er kwam een grote koelbloedigheid over hem; hij weigerde zich te laten opjagen door de gedachte dat hij ieder ogenblik bij zijn onderzoek gestoord kon worden. Ten slotte opende hij de kelderdeur. Zonder aarzeling daalde hij de keldertrap af; halverwege viel zijn oog op het luchtrooster waar hij zijn merkwaardige vondst had gedaan. Knijpend met zijn bijziende ogen tastte hij de ruimte af. Hij zag oud tuingereedschap, weckpotten, strobalen, verroeste pannen op een plank, een verzameling oude, tegen elkaar aan leunende deuren. Hij zag Isabelle. Hij tilde de bril van zijn neus en zette hem er weer op. Zijn mond

voelde droog aan, hij slikte. De donkerte in de kelder sloot hem in, de bedompte atmosfeer drukte hem in elkaar alsof hij zich mijlendiep onder de oppervlakte van de zee bevond. Hij kon zich niet bewegen. Het was een patstelling: hij kon haar niet aanraken, maar hij kon ook niet weglopen. Toen bewoog haar hand. Hij maakte een traag, wenkend gebaar alsof hij los van het lichaam een eigen leven was gaan leiden. Dit stille, bijna onmerkbare wenken verplaatste hem met een schok naar een met vaste tussenpozen terugkerende droom uit zijn jeugd, waarin plotseling het Mariabeeld in de kerk tot leven kwam. Het wenkte hem tersluiks met twee handen, de lippen bewogen, er woei een bries door de plooiën van haar sluier en mantel. Hij was helemaal met haar alleen, in een sfeer van heimelijkheid en intimiteit. Net als in die droom rende hij niet verschrikt weg maar deed werktuiglijk een stapje naar voren, om te tonen dat hij, in plaats van bang te zijn voor de onwerkelijkheid, gereed was voor het fantastische.

‘Los... los...’ klonk, nauwelijks hoorbaar alsof hij door een laag watten drong, haar stem.

Nu pas durfde hij, in de donkere holtes, haar ogen te zoeken. Ze keken niet star en glazig voor zich uit als de ogen van een dode, maar waren, uitpuilend van benauwdheid, strak op hem gericht. Opnieuw bewoog haar hand. Hij zag dat hij op de stobalen wees die naast haar op de grond lagen en daarna omhoog. Langzaam drong tot hem door wat er van hem verwacht werd. In een toestand van verdoving stapelde hij enkele balen op elkaar zodat zij haar voeten erop kon zetten. Op het moment dat haar lichaam niet langer hing maar stond, bracht zij haar handen naar de strop, rukte hem los en trok haar hoofd eruit. Even bleef ze verdwaasd en gedesoriënteerd staan. Bernard wilde iets zeggen maar kon geen woord uitbrengen. Het zinderde in zijn hoofd. Hoezeer hij ook bereid was het ongelooflijke te accepteren, hij had tijd nodig om aan deze dubbele herrijzenis uit de dood te wennen.

Isabelle haalde diep adem, kuchte, schraapte luidruchtig haar keel en masseerde met een pijnlijk vertrokken gezicht haar hals en nek. Maar ineens scheen ze zich haar situatie te herinneren en werd ze door haast bevangen. Ze bukte zich, Bernard strekte zijn armen uit om haar op te vangen, maar zij gleed op eigen kracht naar beneden. Toen stond ze vlak voor hem, precies als twintig jaar geleden nadat zij hem uit een benarde positie had bevrijd. Tijd om zich hierover te verheugen kreeg hij niet. Ze liep voor hem uit de kelder door, naar de trap toe en beduidde hem met een vinger op de lippen haar te volgen. Verdwaasd liep hij haar achterna. Boven aan de trap bleef ze staan. Ze keek omzichtig de gang in en luisterde geconcentreerd voordat ze haar blote voet op de plavuizen zette. Op haar tenen liep ze door de gang, niet in de richting van de keuken maar in de tegenovergestelde, naar de voordeur. Die was al sinds mensenheugenis met twee zware grendels gesloten. Bernard schoof ze, met opeen geklemde lippen en een hoofd dat leek te exploderen, geruisloos open. Ze glimpte naar buiten, waarna hij de deur voorzichtig sloot.

open. Ze gipten naar buiten, waarna hij de deur voorzichtig sloot.

Pas toen de felle ochtendzon haar bleke huid en haar magerte onthulde, kwam Bernard geschrokken tot zichzelf. Ze zag er zo doorschijnend, zo breekbaar en uitgeteerd uit dat hij onwillekeurig moest denken aan de wezens die volgens oude sagen uit de streek in spelonken onder in de vulkanen leefden en nooit het daglicht zagen. Hij had haar als een Orpheus uit de onderwereld gehaald. Schichtig om zich heen kijkend stak Isabelle het erf over. Ze scheen zich er niet van bewust te zijn dat ze in gezelschap van Bernard niets meer te vrezen had. De angst joeg haar op. Maar toen ze het hek gepasseerd waren en zich niet langer in het schootsveld van Jeanne's huis bevonden, bleef Isabelle staan. Ze wankelde en greep met haar hand naar haar hoofd. In enkele stappen was Bernard bij haar.

'Ik geloof dat ik even... even moet liggen..stamelde ze, zijn arm grijpend. Bernard knikte. Haar met beide handen ondersteunend leidde hij haar naar de berm, maar zij schudde heftig met haar hoofd.

'Ergens van de weg af... zodat zij ons niet..

Ze sloegen een smal bospad in, dat hen op een beschutte, door steeneiken omgeven plek in de zon bracht waar Isabelle krachteloos uit zijn handen gleeed.

Bernard ging op gepaste afstand zitten. Verward nam hij haar in zich op, zoals ze in het gras lag als een aangeschoten bosnimf. Het was niet te bevatten dat zijn droombeeld hier bij hem was, licht beschadigd maar gezond, op een ongerijmde manier ontsnapt uit een ongerijmde situatie. Tientallen vragen tolden door zijn hoofd... het was een tantaluskwelling haar met rust te moeten laten.

Het begon warm te worden. Hij knoopte zijn overhemd los. Bij het zien van de roze pafferige huid van zijn borst, die nog nooit in contact was geweest met de huid van een vrouw, gleeed zijn blik weemoedig naar Isabelle. De gescheurde bloemetjesjurk bedekte nauwelijks haar lichaam. Ze lag met gesloten ogen. Haar borst ging op en neer door de snelle ademhaling. Een vreemd, onbezonnen gevoel overviel hem. Hij kon haar aanraken! Ze lag op een meter afstand, als hij zich voorover boog... Eindelijk kon hij zijn fondanten droombeeld omzetten in werkelijkheid. Ze was nu van hem. Zonder hem zou ze gestorven zijn. Voor de buitenwereld was ze al lang dood. In zekere zin bestond ze dus niet meer...

Hij luisterde naar het geknirp van de krekels, het gejubel van een merel. Rondom zich voelde hij het gekrioel van dieren, tot dat van de allerkleinste insecten toe. Alles leefde er maar op los en liet zich niet door morele overwegingen van zijn natuurlijke bestemming afbrengen. Eén keer maar, ging het door zijn hoofd, één keer geen beschaafd, geen meelevend mens te zijn... Alles opofferen voor één keer... Het bloed steeg hem naar het hoofd. Hij verroerde zich niet. Geen enkel onderdeel van zijn lichaam maakte ook maar de geringste aanstalten. Hij luisterde naar het door zijn oor geslagen

gedachten veroorzaakte gesuis in zijn oren en deed niets. Daarna werd het heel stil in zijn hoofd en drong langzaam tot hem door dat hij ook nu weer ten prooi was gevallen aan zijn verbeelding. Zijn voorkeur voor de onwerkelijkheid had echter deze keer een schaamteloze, stuitende vorm aangenomen. Hier lag hij, weke, roze massa, stinkend naar zweet, vol weerzinwekkende fantasieën over een weerloze vrouw die ternauwernood aan de dood was ontsnapt. Hoe kon zo'n giftige vlam in zijn brein opschieten? Bij de afkeer die hij vanouds al van zichzelf had voegde zich nu walging, en angst. Weliswaar heb ik mezelf een halt toegeroepen, dacht hij, maar wat zou er gebeuren als die rem niet werkte? Waar gaat de fantasie over in werkelijkheid? Hoe kort is de brug tussen die twee? Ineens meende hij zich te kunnen voorstellen hoe anderen, met minder scrupules dan hij, in een roes die brug overstaken. Het was eigenlijk heel... eenvoudig. Waarom trad het afremmechanisme bij de een wel in werking en bij de ander niet? Was dat een kwestie van moraal... of van lafheid? Hoe kon hij ook maar een greintje vertrouwen in de mensheid hebben als hij zelfs bij zichzelf deze kiem ontdekte?

Er kwam beweging in Isabelle. Zachtjes kreunend - 'Oh... mijn nek' - richtte ze zich op tot ze op een elleboog steunde. Ze wreef met een hand over haar nek en hals waar een felrode striem aan het ruwe touw herinnerde.

'Ik... ik ben zo blij...' stotterde Bernard, 'dat ik u hier heelhuids voor me zie... Toen ik u zag... in de kelder... dacht ik... wist ik niet... ik ben zo verschrikkelijk geschrokken...'

'De honden...' Haar stem klonk hees. Als een nachtblinde kneep ze haar ogen dicht tegen het zonlicht. 'Het... het is mislukt door de honden.'

'Honden?'

'De honden van... van... háár honden...' Isabelle wees met haar hoofd. De beweging ontlokte haar tegelijkertijd een kreet van pijn. 'De honden gooiden de stobalen om waar ik na afloop op moest stappen...'

'Na afloop... waarvan?'

Ze greep naar haar keel en rochelde. Rood aanlopend begon ze te hoesten, een rauwe hoest waarbij haar hele lichaam zich kromde. 'Ik... ik zal het u vertellen,' zei ze, tussen twee uithalen naar adem happend.

Bernard keek machteloos toe. 'U hoeft niets te zeggen hoor...'

'Maar ik... ik wil erover praten,' hoestte ze opstandig, 'ik... ik moet het kwijt.' Met moeite bedwong ze haar hoest. 'Na de truc met de strop,' zei ze schor, 'moest ik op de stobalen gaan staan. Ik... ik heb eens meegespeeld in een film over de kettervervolging in de late middeleeuwen. Daarin werd ik opgehangen door de inquisitie. Ze gebruikten geen pop, ik werd echt opgehangen. Ze vlochten het touw rond een ring van ijzerdraad zodat ik eigenlijk op mijn kaak hing. Het is... een naar gevoel omdat je keel toch een

beetje wordt dichtgeknepen... maar het gaat... het moet alleen niet te lang duren.' Voor het eerst keek ze Bernard aan. Het was, ondanks de miserabele conditie waarin ze verkeerde dezelfde heldere, vastberaden blik die hij zich van lang geleden herinnerde.

'Tussen het oud roest in de kelder vond ik een stuk ijzerdraad en een touw,' zei ze, 'zo kwam ik op het idee.'

'Maar wat wilde u ermee bereiken?' vroeg Bernard.

Isabelle streek haar haar naar achteren. 'Ik heb eens een boek gelezen over een Chinees die op een spitsvondige manier uit de gevangenis ontsnapte. Hij zat opgesloten in een smalle, hoge cel. Vlak voordat zijn eten zou worden gebracht, spande hij zijn lichaam tussen twee tegenover elkaar staande muren en bewoog zich zo, zijn voeten tegen de ene muur, zijn handen tegen de andere, langzaam omhoog totdat hij het plafond bereikte. Toen de bewaker zijn cel leeg aantrof rende hij verbijsterd naar buiten om de ontsnapping te rapporteren. De deur liet hij open. In de tussentijd sprong de Chinees naar beneden en smeerde 'm.'

Ze zuchtte en trok met een korte, felle ruk een polletje gras uit de grond. 'Ik hoopte dat, als ik mezelf ophing, dit hetzelfde effect zou hebben op Jeanne. Het ging ook precies zoals ik gedacht had... behalve dan... die honden...'

Bernard hoorde haar met open mond aan. De inventiviteit en daadkracht van Isabelle, tot voor kort in zijn bloedarmoedige verbeelding niet meer dan een passieve engel, imponeerden hem.

'Als u er niet was geweest...' Haar stem stakte. 'Hoe... hebt u mij gevonden?'

Bernard begon, hikkend van verlegenheid, bij de rode schoentjes die zij al in het begin van haar gevangenschap tussen de tralies door bleek te hebben geschoven in de hoop dat ze door een voorbijganger zouden worden opgemerkt. Vanuit de schoentjes ging hij, op haar aandringen, stapsgewijs terug in de tijd. Hij vertelde over zijn raadselachtige aanvaring met Jeanne Bitor, in La Truite Dorée, en zijn gesprek met Odile Sévérac. Hij legde uit waarom hij, toen anderen hun pogingen om Isabelle te vinden al lang hadden gestaakt, tegen beter weten in vol was blijven houden. Zo belandde hij vanzelf bij de bron van zijn verering voor haar: die namiddag in een zonovergoten verleden, toen zij hem had ontzet uit de ton.

Na dit relaas, dat gaandeweg het karakter kreeg van een biecht, zweeg hij vermoeid. Gespannen keek hij Isabelle aan. Dit was het uur u: hij had zijn intiemste beweegredenen blootgelegd.

In gedachten verzonken staarde ze voor zich uit. 'Die avond met Jeanne,' zei ze, ineens opverend, 'toen ze dat bierglas kapotkneep, wanneer was dat precies?'

'Eh... eergisteren...'

Isabelle knikte langzaam. 'Dan begrijp ik 't.'

‘Wat... wat begrijpt u?’

‘De plotselinge verandering in haar gedrag. Daarvoor. .. ging het juist de goede kant op. De dooi was ingetreden tussen ons, zou je kunnen zeggen. Maar gisteren... was ze ineens weer zo hard en afstandelijk... zo bezeten... Daarom... mijn noodsprong. Ik hield ‘t niet langer vol... ik was óp...’ Bernards ongeduld om te weten wat er zich had afgespeeld, won het van zijn teleurstelling over het feit dat Isabelle met geen woord inging op zijn bekentenis: ‘Maar... hoe kon dit allemaal gebeuren?’

Ze keek hem aarzelend aan, alsof ze zijn incasservermogen inschatte. ‘U zult me niet geloven’ zuchtte ze. Maar onmiddellijk daarna Het ze haar voorbehoud varen en begon koortsachtig te vertellen. Gejaagd - het leek of Jeanne alsnog ieder ogenblik tussenbeide zou kunnen komen om haar het spreken te beletten - stortte ze de geschiedenis van haar gevangenschap over hem uit. In de felheid waarmee ze sprak zag hij de weerslag van de angst en wanhoop die ze had doorstaan en die nu, als vanzelf, op hem oversloegen. Hij kromp in elkaar. Het was zo luguber, zo onbegrijpelijk! Het kwam hem voor als een bizar sprookje, in plaats van iets dat in de werkelijkheid had plaatsgevonden. Hij kende Jeanne Bitor... zoals dorpsbewoners elkaar kennen. Zot maar ongevaarlijk, was hij altijd van oordeel geweest, en een beetje zielig. Hoe kon zij zo iets beramen... ten uitvoer brengen... en dan ‘s avonds met een uitgestreken gezicht in La Truite Dorée staan. Avond aan avond had hij vis & vis tegenover de ontvoerster van Isabelle gezeten terwijl hij, in zijn vertwijfeling, links en rechts gesprekken aanknoopte met de stamgasten, in de hoop dat die misschien...

Een intense woede stak de kop op. Dat een mens zo iets met een ander mens kon uithalen! Naarmate Isa- belle vorderde met haar verhaal en meer stuitende details invoegde, nam zijn boosheid steeds heviger vormen aan. Nooit eerder had hij zo’n verzengende emotie gekend. Hij was altijd de tolerantie zelf geweest, beschikte over een groot inlevingsvermogen, ook als mensen zich misdroegen. De jongens die hem in een ton hadden gestopt - hij had ze niet gehaat, ze hadden hem alleen diep gekwetst en ontgoocheld achtergelaten. Uit onbekendheid met zulke extreme gevoelens voelde hij zich misselijk. Hij had Isabelle een halt willen toeroepen maar zij liep helemaal leeg, zoveel opgekropte doodsangst spuiend dat haar magere lichaam door het geweld leek te zullen breken.

‘Nooit eerder in mijn leven,’ zei ze ademloos, ‘hing er zoveel af van mijn acteertalent. En dan moest ik ook nog mijn eigen tekst verzinnen. Alle registers met clichés over het leven van een filmster heb ik opengetrokken... De biografie van Marilyn Monroe heb ik gebruikt... Ik heb er maar wat op los gefantaseerd... Maar het werkte! Als ik nog een paar dagen de tijd had gehad dan had ik zo weg kunnen wandelen. We dronken samen wijn onder de appelboom... ik zou de slaapkamer van haar vader krijgen!’

‘D... ..’

‘Deze vrouw,’ onderdrak Bernard naar ten slotte met een van kwaadheid verstikte stem, ‘zal zich hiervoor moeten verantwoorden.’

Op slag viel Isabelle stil. De stortvloed van woorden had een abrupt eind gevonden. Het was of haar oren, als die van een haas die onraad ruikt, recht overeind gingen staan. ‘Hoe bedoelt u?’

‘Ze zullen haar voor de rechter slepen.’

Isabelle schudde haar hoofd. ‘Ze moeten haar met rust laten,’ zei ze zacht.

‘Maar...’ Bernard vergat helemaal wie hij voor zich had. ‘Hoe kunt u zo iets zeggen! Zij moet toch gestraft worden!’

‘Nee!’

‘Maar...’

‘Ik heb nog nooit iemand ontmoet,’ zei Isabelle, ineens merkwaardig rustig en beheerst, ‘die zo... ongelukkig is. Ik heb me ook nooit gerealiseerd dat een vrouw zozeer het slachtoffer kan worden van haar uiterlijk. .. van haar lelijkheid...’

‘Maar lelijkheid is toch geen excuus!’ riep Bernard uit. ‘Ieder mens vindt beproevingen op zijn weg. De een verhardt erdoor, de ander wordt erdoor gelouterd. Onaantrekkelijke mensen kunnen hun lelijkheid compenseren... met buitengewone vriendelijkheid, of geestigheid, of door... ik noem maar iets... prachtig piano te spelen. Dan ziet men de lelijkheid niet meer en kan zij zelfs... als het ware... een verdienste worden. Er is geen enkel excuus voor om iemand die door de natuur gelukkiger bedeeld is, daarvoor te laten boeten. Stel je voor, om die reden zou de ene helft van de mensheid de andere helft kunnen uitroeien!’

Na deze eruptie was hij buiten adem. Hijgend veegde hij met de achterkant van zijn mouw het zweet van zijn gezicht.

‘U kent haar niet,’ zei Isabelle kalm. ‘Ik zou niet willen dat haar nog meer ellende overkwam. Het leven straft haar al genoeg.’

‘Ik begrijp u niet, na alles wat ze u heeft aangedaan.’ Iets van de woede die Bernard voor Jeanne Bitor voelde sprong nu over op Isabelle. Hij ergerde zich aan het gebrek aan rechtvaardigheid dat hij bij haar constateerde, aan haar eigenwijsheid, haar ondankbaarheid. Waartoe had zijn ellenlange speurtocht, zijn hardnekkige volharding, gediend, als degene die de oorzaak was van alle ellende vrijuit ging? Hij voelde zich versmaad: Isabelle had meer op met de vrouw die haar bijna vermoord had dan met hem, haar redder. Hij was teleurgesteld... diep teleurgesteld... Ineens wist hij zich geen raad meer met haar... met zichzelf...

‘Zullen we... zullen we dan nu de... confrontatie met de bewoonde wereld maar aangaan?’ stotterde hij, moeizaam overeind krabbelend.

‘Ik zie er erg tegen op,’ zuchtte Isabelle, de laatste flarden zomerjurk gladstrijkend, ‘maar als het dan toch moet, dan maar liever nu meteen.’

Hoofdstuk 13

De nazomer was prachtig. De dagen begonnen met een laaghangende nevel waar de bergtoppen, alsof ze deel uitmaakten van een andere wereld, boven zweefden. In de bossen werden kastanjes geplukt om in Parijs op de hoeken van de boulevards door Noordafrikanen te worden gepoft.

In de tuin van Bernard bloeiden de dahlia's. Hij plukte grote boeketten en zette ze in kristallen vazen - niet langer aan weerszijden van het portret van Isabelle, maar op tafel en op het buffet. Het portret had hij in een la geschoven, te midden van oude foto's en vergeelde krant artikelen.

De ban was verbroken. Sinds hij haar had leren kennen als een vrouw van vlees en bloed, was de betovering opgelost als mist in de ochtendzon. Hij wist niet wat hierbij de doorslag had gegeven: het feit dat zij zelfs in de grootste nabijheid onbereikbaar was gebleken, haar negatie van zijn liefde of haar onredelijke stellingname voor Jeanne Bitor. Nog steeds voelde hij medelijden als hij eraan dacht wat zij had moeten doorstaan, nog steeds had hij bewondering voor haar zelfbeheersing en vindingrijkheid in barre omstandigheden, maar de mateloze verering die hem zoveel jaren had geïnspireerd was verdwenen. Een grote leegte was ervoor in de plaats gekomen. Hoewel hij zichzelf voorhield dat nu de tijd gekomen was om tot de alledaagse werkelijkheid terug te keren en daarmee tevreden te zijn, had hij elke morgen bij het opstaan te kampen met een verlamdend gebrek aan motivatie.

De familie Amable vereerde hem als een held. Ze gaf een diner te zijner ere waaraan naast Isabelle, haar verloofde, haar producer en de burgemeester van het dorp, ook de commissaris van politie aanzat, die alles in het werk stelde om de ontvoerster van hun dochter te vinden. Op een slinkse manier had de familie Bernards passie voor Schubert ontdekt. Op een ochtend liet zij hem alle symfonieën, sonates, impromptu's en liederen bezorgen, uitgevoerd door de beroemdste orkesten, dirigenten, solisten. Het pakket ging vergezeld van een brief met de verontschuldiging dat er geen geschenk denkbaar was ter waarde van het leven van hun dochter.

Isabelle was binnen enkele weken weer op haar oude gewicht.

Toonaangevende bladen interviewden haar. Tot ieders verbazing wierp zij zich telkens op als pleitbezorgster van Jeanne Bitor. Psychologen noemden het een veelvoorkomend bijverschijnsel van gijzelingen en ontvoeringen dat het slachtoffer sympathie kreeg voor - en soms zelfs gehersenspoeld werd door - de dader. Bernard weigerde zich te laten interviewen. De gretigheid waarmee de pers met de geschiedenis aan de haal ging, wekte zijn afkeer. Het gerucht dat de gebeurtenissen zelfs zouden worden verfilmd, met Isabelle in de hoofdrol, werd onmiddellijk ontzenuwd: zij zou geweigerd hebben alles

nog eens te moeten doormaken.

Jeanne Bitor werd niet gevonden. Het volledige politieapparaat kamde, drijvend op de bij de vorige verdwijning opgedane ervaring, vergeefs het gebied uit. De honden, die rond de boerderij zwierven, werden gevangen genomen en afgemaakt omdat niemand ze wilde hebben. Daarna werd de boerderij dichtgetimmerd en geconfisqueerd. De dorpelingen misten Jeanne niet. In het begin sprak men met afschuw en schaamte over haar: zij was geen reclame voor het dorp, of de streek. Haar afwezigheid werd eigenlijk nauwelijks opgemerkt, zoals vroeger haar aanwezigheid iedereen was ontgaan. Men vergat haar zo snel mogelijk.

Toen de autoriteiten officieel verklaarden dat zij de hoop Jeanne terug te vinden hadden opgegeven, nam Bernard opnieuw in alle stilte het speurwerk van hen over. Het rondzwerven in de bergen, telkens weer het logge lijf tegen de berghellingen opzeulen, de ademnood, het zweten - het bleek allemaal een noodzakelijk onderdeel van een ritueel ter bezwering van de eenzaamheid.

Op een onverklaarbare manier had, gedurende een periode van diepe neerslachtigheid, Jeanne Bitor zich in het middelpunt van zijn bewustzijn genesteld. Dit was een revolutionaire omwenteling, een omverwerping van zijn hele normen- en waardenstelsel. De koningin van de dag had haar troon afgestaan aan de koningin van de nacht. Het leek of Isabelle het estafettestokje aan Jeanne had doorgegeven. De geschiedenis begon en eindigde met een verdwijning, een gegeven dat bijna even onverdraaglijk was als het mysterie van het leven zelf dat begint en eindigt op hetzelfde punt het niet bestaan. Een slang die zichzelf in de staart bijt en verslindt.

Hij kon het niet verkroppen dat Jeanne's stille aanwezigheid achter de tapkast, avond aan avond, voor hem nooit aanleiding was geweest haar beter te leren kennen. Hij had tegenover een uitzonderlijke vrouw gezeten en wist het niet. Zijn belangstelling had niets te maken met de banale, algemeen-menselijke nieuwsgierigheid naar het zieleleven van misdadigers. Bernard werd gedreven door een fascinatie: zoals hij in Isabelle het goede en het schone had aanbeden, zo meende hij, afgaand op de kiem van onmenselijkheid die hij bij zichzelf had ontdekt, in Jeanne het kwade en het lelijke te herkennen. Wie was zij? Zijn oorspronkelijke woede en wraakzucht waren volledig ondergeschikt geworden aan deze tergende vraag.

Telkens als hij in gedachten haar lange, gekromde gestalte door de bergen zag zwerven, rusteloos van top naar top, pakte hij zijn broodtrommel en toog op onderzoek uit. Als hij aan het eind van de dag onverrichter zake was teruggekeerd, luisterde hij het liefst naar Schuberts Unvollendete, daaruit troost puttend voor het feit dat ook de kwestie Jeanne Bitor, door haar verdwijning, onvoltooid was.

Amsterdam, 30 november 1988 -2 juni 1989

